

Rikslottachefen Elisabeth Falkemo:

– De folkvalda måste förstå vilken resurs frivillig försvarsverksamhet är. ► 12

Hårdsälj inte hemvärnet

Det är viktigt att ha kvalitet från första kontakten ända in i livet som hvsoldat. ► 19

Snabbguide till försvarshistorien

Kryssa dig fram mellan museerna i sommar med hjälp av tidningens översikt. ► 22

Stridsparen hamnade rätt

Inlärningskurvan steg brant när Västmanland övade strid i bebyggelse. ► 31

Hemvärnet ³ 2004

Fullträff i Skåne

Annons Military Shop

**Pukor,
trumpeter,
pompa
och ståt.**

**10-11
september
i
GLOBEN.**

ARRANGÖRER: FÖRSVARSMAKTEHN • GLOBENARENORNA
FÖRSVARSMUSEUMCENTRUM • WWW.KSMT.MIL.SE
BILJETTBOKNING: 077-151 00 00 • WWW.GLOBEARENAS.SE

SPONSORER:

INNEHÅLL Nummer 3 · Juni 2004 · Årgång 64

Jenny Hansson strålar mot Anders Kämpes kamera efter en lyckad serie.

4 Skåne

Ett ögonblicks förvirring – sen kom skåningarna in i sin nya organisation.

9 Hemvärnsnytt

Försvarsministern, ÖB Håkan Syrén och de tongivande försvarspolitikerna Håkan Juholt och Alla Widman är alla överens om att hemvärdet och frivilligorganisationerna behövs i insatsförsvaret.

19 Vildmarksmässa

Rekrytera med lite eftertanke så får hemvärdet rätt människor som stannar kvar i organisationen.

20 Bilden

22 Museer med militär anknytning

Vi presenterar ett urval av intressanta museer lämpliga för besök i sommar.

26 Porträtt

28 Hemvärnsportal

Nu är det slut på hemsnickrade och kanske säkerhetshotande lösningar.

31 Landet runt

34 Debatt

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Tidskrift

**för allmänna hemvärdet
och driftvärdet**

Besöksadress

Lidingövägen 28
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare:

Ulf Ivarsson

Tel: 08-788 97 38.

E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: *Lars Brink*

Redaktionsassistent: *Pia-Lena Jansson*

Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: *Forsberg Grafisk form AB*

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/6 nr: 150,-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media

Tel: 08-10 39 20

Fax: 10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manusstopp	Utkommer
4/04	20 augusti	1 oktober
5-6/04	29 oktober	10 december

TS-kontrollerad upplaga 2003: 66 700 ex

ISSN: 00180351

Tryck: Color Print Sweden, 2004

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Till försvarsminister Leni Björklund

Vi sågs vid rikshemvärnstinget i Revinge i höstas och jag citerade direkt ur ditt tal i mitt referat i tidningen Hemvärnet. Du sa då till de 70-talet valda ombuden att "oavsett försvarsbeslutet finns det ingen anledning att ifrågasätta hemvärnet" och "ni är ovärderliga ambassadörer för vår försvarsmakt". Vidare att "... ni är en mycket viktig resurs för att skydda oss mot asymmetriska anfall".

Det stöd för hemvärnet du så tydligt demonstrerade var, kan jag försäkra dig, oerhört välkommet i denna frivilliga, demokratiskt uppbyggda del av försvaret.

Jag och många med mig är dock mycket konfunderade över budgetuppgörelsen med v och mp, som från mp:s sida tolkats så att deras krav från den så kallade 121-punktslistan om en ramsänkning av försvarsanslaget med sex miljarder kronor redan nu i praktiken skulle vara uppnått. Oron blir inte mindre av att i ÖB:s underlag är hemvärnet helt struket på denna lägsta nivå. Ansträngningarna från rikshemvärnschefen Anders Lindströms sida för att åtminstone behålla en insatsdel om 15 000 man har hittills varit resultatlösa.

Mina 70 000 läsare och minst lika många aktiva i våra systerorganisationer har behov av klarhet och jag hoppas att du via tidningen Hemvärnet kan bekräfta att du håller fast din ståndpunkt vad beträffar hemvärnets fortsatta utveckling.

Jag har nu varit redaktör för tidningen i fem år och lärt känna människorna bakom uniformerna. Min bestämda övertygelse är – precis som du framhöll på tinget – att dessa är en oerhört viktig förbindelselänk mellan gemene man och försvaret. De utgör dessutom en utvecklingsbar resurs för framtida insatser i hela konfliktskalan.

Att utrusta, utbilda, ersätta och hålla en hemvärnssoldat i ständig beredskap kostar några tusen om året – cirka en hundradel av priset för en svensk soldat i utlandstjänst. En billig grundförsäkring för vårt nationella oberoende. Armén smälter nu ihop till några få bataljoner. Avvecklas även hemvärnet kan försvaret under stora delar av året inte ens ge ett hjälpligt skydd för befolkning och infrastruktur i hela landet.

Med hjärtliga hälsningar

ULF IVARSSON, chefredaktör

5 april 2004

FOTO: ANDERS KÄMPE

Tack för ditt brev och tack för senast!

Min tro på frivilligförsvaret och dess förmåga har inte minskat och jag har inte ändrat uppfattning i denna fråga sedan rikshemvärnstinget. Enligt min uppfattning fyller hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll när det gäller totalförsvarets folkförankring, inte minst i dag då endast cirka 14 000 unga kvinnor och män genomför grundutbildning.

Jag anser att hemvärnsförbanden utgör en viktig del av de nationella skyddsstyrkorna och därigenom en väsentlig del av det svenska försvaret. Till hemvärnsförbandet överförs nu personal och mer kvalificerad materiel i syfte att ge förbanden en högre förmåga. En ständig förnygring pågår också av hemvärnet. Dessutom utgör hemvärnet rekryteringsunderlaget för internationella insatser, vilket är mycket betydelsefullt.

Som jag ser det är hemvärnets styrka den lokala rekryteringen och förmågan att snabbt kunna sättas in. Med anledning av den gynnsamma hot-

bild som i dag finns mot vårt land föreställer jag mig att hemvärnet framgent i större utsträckning kommer att engageras för stöd till samhället.

Jag kan självfallet inte föregripa försvarsbeslutet och arbetet inom försvarsberedningen. Regeringen har hela tiden varit tydlig med att vi bereder fyra ekonomiska nivåer – varav en reduktion med sex miljarder kronor är ett av alternativen – och denna arbetsordning är vi ense med våra samarbetspartier om.

Jag anser att det är rimligt att vi reducerar försvarskostnaderna i ett läge när det säkerhetspolitiska läget förbättrats. Däremot ska besparingarna vara möjliga att hantera och där sker nu en prövning i Regeringskansliet. Jag hoppas att det framgår att jag står fast vid det jag sade i Revinge om vårt behov av hemvärnet.

Med vänlig hälsning

LENI BJÖRKLUND, försvarsminister

19 maj 2004

Insatsplutonerna får mycket beröm av yrkesbefälet från P7.

Proffsbetyg på Skånehemvärnet:

Ansvar, engagemang och hörsamhet

***Hemvärnet i sydligaste Sverige återhämtar sig
efter en snabb omorganisation.***

TEXT: ULF IVARSSON FOTO: ANDERS KÄMPE

Major Kjell Larsson, rikshemvärnsavdelningen, analyserar Jenny Karlssons träffbild.

Vad gör det om ni bommar ett skott, tempot är viktigare, predikar löjtnant HWT Andersson.

Charles Sverregård önskar sig en lugn period för att stabilisera förbandet.

De skånska omorganisationerna har avlöst varandra och ett otal gamla hemvärnsområden förtäts till fyra bataljoner med bättre uppfyllnad. I både 2:a och 3:e bataljonen råder i stort sett balans mellan avgångar och nyrekryterade. I 4:e (Malmö) däremot kämpar Bengt Fällström och hans befäl för sin överlevnad. Drygt 300 med noll bokförda timmar har mönstrats ut. Minst en pluton måste rekryteras i år för att man ska kunna lösa sina uppgifter. Situationen förvärras av att SJ lägger ner sitt driftvärn samtidigt som Bengt har händerna fulla med andra objekt.

En försiktig optimism märks hos Bengt Fällström när han kommenterar insatsplutonerna.

– Det gäller att hitta balansen med det

vanliga hemvärdet. Vi är beroende av varandra men vi vill inte ha stämpeln på oss att inte vara prioriterade.

Passerar revy

Vi sitter i lektionsalen på Kabusa, det sydligaste skjutfältet i Sverige och kompanicheferna i Södra skånska gruppen passerar revy för rikshemvärnschefen.

De har utan tvivel lagt ner en massa jobb på att skapa vikänsla i de nya förbanden.

– Idén är att samla alla med samma tidigare tillhörighet plutonsvis för att de ska påverka varandra att komma ut på övningarna, säger Lars Lennartsson, chef för 11:e kompaniet, Ystad.

Förbandsreserven inräknad när grannkompaniet 12:e upp till 97 procents uppfyllnad. Chefen där, Anders Andersson, har precis som Lars Lennartsson förlorat personal till insatsplutonerna och därmed ett antal skyddsvakter. Det stora kompaniomådet består av Tomelilla och Simrishamn.

En fulltalig stab kan chefen för 21:a hv-kompaniet Curt Wells glädja sig åt.

– Men övergången i ny organisation har gått väldigt fort, vi behöver tid att bygga upp förbandsandan.

Ringsjö kompani vill Curt kalla sitt förband, som hämtar personal från både Höör och Hörby. Ett märke finns redan. ►

"Sluta exkludera insatsorganisationen. Den klarar sig inte utan stöd från det vanliga hemvärnet."

Han fruktar att ännu en omorganisation skulle få kompaniet att falla.

Samtliga gamla områden i Eslövskretsen bildar nu 22:a hvkompaniet med Benny Andersson som chef. Bennys bekymmer är att de flesta i Stockamöllans pluton vägrar att öva någon annanstans och därför lämnat.

– Genomförandet har gått för fort och informationen hinner blir gammal. Vi koncentrar oss nu på att rädda kvar personalen.

Ökar med en tropp

Mer optimistisk är chefen för 23:e hvkompaniet, Anders Bjärehjälms. På plastfilmen står 102 man, men det är redan historia. Förbandet, med centrum i Lund och Kävlinge, ökar med en tropp per år minst.

Som gammal krigsförbandschef önskar sig Anders dock mer koncentrerad utbildning, så att han kan se hela förbandet i ögonen någon gång.

– Sluta exkludera insatsorganisationen. Den klarar sig inte utan stöd från det vanliga hemvärnet. Vi har tillräckligt kompetent personal för att göra om hela hemvärnet till insatsförband, smådutta inte, säger chefen för 41:a kompaniet Patrik Holmgren.

Löjtnant Joakim Jacob, chef för 42:a instämmer:

– Nu har kompaniet en olycklig känsla av att vara mindre prioriterat.

Ändå var det i 42:a bara två-tre som inte gjorde sina kontrakt 2003. En förklaring kan vara att man envist håller sig till fyra-fem standardutföranden som gör att kompaniet lyckats nöta in de stridmoment hemvärnet måste klara.

Fyra gamla förband från Skurup och Svedala gick ihop till 32:hvkompaniet under befäl av Anders Gustafsson. Kvar blev 105 man och 50 i reserven, som nu ska fördelas ut.

En rad typiska problem anmäls, men Anders suckar mest över lottorna som försvann när de fick order att bära vapen.

Medan kompanicheferna redovisar håller soldaterna på med vapentjänst. Lisbeth Erlandsson som är stabsassistent i 1:a bataljonen, skjuter pansarskott. Hon

har varit med i 36 år i hemvärnet och uppskattar vapenutbildningen. De äldre kräver lite mer individuell hjälp av erfarna instruktörer, säger Lisbeth.

"Fienden är snabbare"

På slutningen ner mot havet står bataljonsinstruktören löjtnant HWT Andersson och småtrivs. Han älskar livet som "truppare" och har varit instruktör i hemvärnet sedan 1965. I dag kör han en tillämpad skjutning i stridspar. Soldaterna avlöser varandra i värnet och HWT är nöjd men vill gärna få upp tempot. "Ni ligger för länge innan första skottet. Fienden är snabbare", ropar han.

Bo Petersson och Carl Lindqvist var bland de äldsta deltagarna på Kabusa denna dag. Carl är reservare från P7 och har tjänstgjort som ungdomsledare och instruktör. Bosse har också ett förflutet som ungdomsledare. De gillar stridsutbildning och anser, möjligen för att provocera, att hemvärnet ska gå i den grå uniformen m 58.

– Hemvärnet är bättre än sitt rykte. Det är kapten Per Nilsson som från P7 som gärna strör uppmuntrande ord över sin trupp. Speciellt imponerad är Per av att personalen girigt suger åt sig av den nya stabsarbetsmetoden "planering under tidspress", som övats med staberna tidigare.

Lugn behövs

– Man hoppas på något bättre. Tyvärr har vi ett manfall idag. Vi brukar vara 30–40 man. Vid omorganisationen tappade vi mycket folk och vi vet knappt vem som är chef, säger stf chefen för 28:e, Charles Sverregård. Han tror att obligatoriska övningar två gånger om året kan rycka upp hemvärnet men framförallt behövs en lugn period så att vakanserna kan fyllas.

En som slutat tro på lugn och ro är Jörgen Törnqvist i 21:a hvkompaniet, Höör. De äldre är inställda på ett hemvärn som stämmer med bystrukturen och har svårt att acceptera nya former. Detta plus att ungdomarna inte gör lumpen längre förklarar varför hemvärnet gått ned, filosoferar Jörgen och fortsätter: Det är synd, för hemvärnet är inte bara skytte utan en stor gemenskap och bra kamratanda.

Alla träff! Det är furir Jenny Hansson, staben 22:a, som lyckats bra med sitt ak 4-skytte trots att vapnet är lite för tungt för henne. Hon lovar sig själv att träna upp armstyrkan. ISSK rekommenderas avtalspersonalen att ha ak 4.

På Ravlunda övar insatsplutonerna

Lars Hansson och Per Andersson i 13:e kompaniet övade pansarskott lite för sig själva.

God fysik krävs för eldstötar och det har Peter Olsson som är stf plutonchef.

Ann-Christin Oddshammar och dottern Ann som

Eldexercis på Kabusa med vacker utsikt över Östersjön i soldis.

raktiserade i den specialinredda kokmodulen.

Tomas Qvist har byggt sin "Piratenbataljon" av "Färsingar och världsomseglare".

Väl kamouflerade ligger Oddshammars stabs- och kokcontainrar. På 15 minuter kan de lastas upp och flyttas.

grupps strid, närmare bestämt ta terräng, i den vackra bokskogen. Kapten Kennet Olsén rapporterar glatt att befälen på P7 helt har ändrat inställning till hemvärnet.

– Efter första kontakten med oss har de tänkt om och rekryterar till hemvärnet bland sina värnpliktiga.

Gå in de nya skorna

Löjtnant Johnny Eriksson, som till vardags utbildar ett pansarskyttekompani är positivt överraskad:

– Ni har ansvar, engagemang och hörsamhet, alltså tar till er utbildningen. Säkerhetstänkandet är på samma nivå och förståelsen för principen eld och rörelse är lika god men fingerfärdigheten är något sämre.

Soldaterna i insatsplutonerna är jämspelta, även om nivån varierar.

– Min eloge till Kenneth Olsén som stöttat och hjälpt oss otroligt mycket, säger 26-åriga stf plutonchefen Peter Olsson medan han pustar ut efter ett anfall.

Han är inte rädd för förändringar – "det här är vägen framåt helt klart" – men anser nu att förbandet måste lämnas ifred ett tag för att gå in de nya skorna.

Det blir slagsmål om de värnpliktiga ►

Säkerhet och sjukvårdsberedskap står Mats Mårtensson och Björn Ericsson för.

efter försvarsbeslutet och därför tycker Kenneth Olsén att det var fel att stänga dörren för direkt antagning till hemvärnet. Den bästa gruppchefen i insatskompaniet har faktiskt inte gjort lumpen.

Lysande exempel

Insatskompaniledningen är förresten ett lysande exempel på entreprenörandan i hemvärnet. I familjen Oddshammars företag är det närmast ett krav att vara med i hemvärnet. Anders Oddshammar är kompanichef och hustrun Ann-Christin basar i kokgruppen. Radiohytt, förråd och kok inryms i contrainrar som byggts om i Oddshammars verkstad. Vid behov kan

FAKTA

Södra Skåne

Södra Skånska statistiskt sett: 2 250 krigsplacerade soldater, 338 ungdomar i sju avdelningar, 20 reservofficerare och 241 musiker. Sju f d yoff som bataljonsinstruktörer, 30 hemvärnsinstruktörer och 30 avtalsdito. Medelålder 42 år.

de köras ut på lastväxlare och operationen ledas från stabshytten. Jobbet i kokmodulen underlättas av gasoleldade spisar och travers för tunga lyft.

Rikshemvärnschef Anders Lindström, som annars inte faller i farstun för lokala lösningar tyckte att ideerna bör uppmuntras.

Täta omorganisationer

I en radiopersonterrängbil sitter kapten Mats Mårtensson och sjukvårdsbefälet fänrik Björn Ericsson och ansvarar för säkerheten.

Mats har gått med särskild pension, men fortsatt som bataljonsinstruktör. Han har en positiv syn på utvecklingen av hemvärnet, men:

- Omorganisationerna kommer för tätt och tar för mycket kraft, vi får inte arbeta ro.

Röda korsläraren Björn hör till Malmöbataljonen där båda kompanierna har full sjukvårdsbemanning. Det går att förklara.

- Förut var det för mycket Alvedon. Nu ger vi utbildning som är lätt att rekrytera på.

Kirurgiskt snitt bäst för den enskilde

Som ung officer övade Tomas Kryhl hemvärn en gång 1973 och bestämde sig då för att aldrig syssla med sånt mera. Nu sitter han som chef för hemvärnet i södra Skåne och leder en snabb omstrukturering, som enligt pessimister kommer att ta död på det traditionella hemvärnet. Åtta bataljoner har slagits ihop till fyra i vad Tomas Kryhl karakteriserar som ett snabbt kirurgiskt snitt. 1500 man är under avregistrering. Krutet läggs på insatsplutonerna, av vilka det redan finns fem och två är under uppstart.

Ett helt kompani – Stockamöllan – hoppade av i protest. Men Tomas Kryhl går vidare mot målet: att skapa ett veritabelt krigsförband av hemvärnet där alla uppträder som beväpnade soldater. Inte så populärt bland äldre förplägnadslottor som nu tackar för sig och lämnar.

Allt hände på tre månader och i bakspiegeln är Thomas Kryhl självkritisk:

- Jag är rädd för att informationen kun-

de varit bättre, men det är inte säkert att vi vunnit något på att gå långsammare fram.

Av budgeten för Södra skånska gruppen, SSK, på 35 miljoner kronor går 6 miljoner till utbildning. Det kan tyckas lite, men det är inte pengarna, utan bristen på officerare som begränsar. Den nybildade militärdistriktsgruppen hade från början 25 personal, nu är de 17, samtidigt som uppgifterna är fler. Följden är att Kryhl 2005 prioriterar insatsplutonerna, befälsutbildningen, det "allmänna" hemvärnet och "de avtalsorganisationer som tillför hemvärnet någonting" i nämnd ordning.

- Jag upplever en fruktansvärd otydlighet: Ska vi skapa funktionella krigsförband eller är målet att vara så många som möjligt? För mig är det förra självklart. Det är för honom eller henne längst ut vi driver det här. De får inte drabbas, förklarar Tomas Kryhl.

Tomas Kryhl lägger krutet på insatsplutonerna.

Hemvärnet har varit ett skällsord på P7 men sedan yngre yrkesofficerare från Revinge börjat anlitas som instruktörer märks en attitydförändring. Rekryteringsofficeren Bertil Öhrstrand på SSK rapporterar att 31 procent av årets värnpliktskull anmält intresse för att gå med i hemvärnet efter muck.

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

ÖB vill skicka hemvärnet utomlands

Kriga utomlands kan bli även hemvärnets lott i framtiden. Men ÖB har inte glömt det nationella perspektivet.

● ÖB Håkan Syrén ser framför sig ett hemvärn som levererar hela förband till internationell tjänst. Han kan tänka sig att använda omkring tio procent av hemvärnet på detta sätt när omställningen av försvarsmakten väl är genomförd.

– Jag träffar soldaterna i våra utlandsstyrkor ett par gånger om året och ser då att de enskilda frivilliga gör ett kanonjobb. Lyssna extra noga nu! Det vore ännu bättre med hela grupper ur hemvärnet eller team ur lotterna, säger Håkan Syrén

Utbildningen måste anpassas därefter men ÖB vill inte föreskriva exakt hur, utan räknar med ett nytänkande från hemvärnets egna led.

– Ni får själva komma med konstruktiva och djärva förslag för att snabbt komma in i den internationella verksamheten.

Tyngdpunkten förskjuts
Dagen för intervjun har ÖB just återkommit från ett möte i Bryssel med sina europeiska kollegor, mer övertygad än någonsin om att tyngdpunkten måste förskjutas än mer mot gemensam krishantering.

– Den fred och frihet vi är vana vid att försvara hemma bygger vi nu i Europa.

Håkan Syrén föreslår att Sverige tar på sig att utrusta en halv eller en hel av EU:s tioalet så kallade stridsgrupper om vardera 1500 man med närmast globala uppgifter. Det kräver kontraktsanställda soldater och en förnyring av officerskåren. För att kunna pressa in kostnaderna i oförändrad eller lägre ram vill ÖB slippa materielbeställningar med långa bindningstider. Vidare krävs lagändringar för att kunna säga upp äldre officerare samtidigt som yngre anställs. Dessutom efterlyser ÖB

I rätt ordning. Försvarsbeslutet bär inte om man inte först löser flera principiella frågor, säger ÖB Håkan Syrén, här intervjuad av Tidskriften Hemvärnet.

besked på en rad andra områden för att få ihop ekvationen "lägre anslag - fler soldater i utlandstjänst":

● Övertaligheten måste bort till 2008, annars sitter vi med lönekuvert som inte ger någon försvarseffekt.

● Politikerna måste ta ställning till om försvarsmakten ska användas i fall av storskalig terrorism. En sådan kan bara mötas med militära medel.

● Allmän mönstring för både kvinnor och män och direktutbildning för internationella insatser.

Vid intervjun, som görs den 27 april, hyser Håkan Syrén gott hopp om att försvarsberedningens rapport i juni ska stämma med hans egen uppfattning. Den 20 september läggs propositionen och sen är ÖB inte längre med i matchen.

Riskerna späs på
ÖB är utan några som helst reservationer överens med politikererna om den nya säkerhetspolitiska doktrinen. Sovjetimperiet är borta och även om Ryssland långtifrån uppfyller alla villkor som bör ställas på en demokrati är landets närmande till väst påtagligt. Samtidigt råder oerhör-

da spänningar i och utom Europa och konfliktriskerna späs på av terrorism och eventuell spridning av massförstörelsevapen. Ett nytt problem i Östersjön är transporterna till och från rysarnas nya oljehamn i Primorsk, längst in i Finska viken. Hamnen anlöps av rotholkar med enkelskrov och det kan vara en tidsfråga innan en större oljekatastrof inträffar. Övervakning och i yttersta fall militärt våld kan faktiskt krävas för att hävda ett långsiktigt miljöansvar, som är en del av den nationella integriteten.

Vinden kan vända

Invasion över havet är just nu ett avskrivet krigsfall, men ÖB utesluter ingenting för framtiden.

– Vinden kan vända och då

måste det finnas en bred folklig förankring och en krismedvetenhet. Därför är stöd och hjälp från frivilligorganisationerna både efterlängtat och förväntat, säger Håkan Syrén och bekräftar att hemvärnet och frivilligorganisationerna har en framtid i det svenska försvaret.

Beställer stor styrka

I en eller annan form kommer därför en av hemvärnets grundbultar, militärdistrikten med sina underavdelningar, att leva kvar. ÖB förordar alternativ två i rikshemvärnchefens utredning. Det innebär att antalet MD-grupper minskar med sex.

– I frågan om vem som ska ansvara för att utbilda hemvärnsförbanden – MD-grupper eller förband – har jag ännu inte tagit ställning. Jag förstår att det är en hörnsten för er.

En relativt stor hemvärnsstyrka, 30 000 man, beställs av Håkan Syrén, som i det fallet stöder sig på sin egen expert, rikshemvärnschefen.

– Jag lyssnar och litar helt på Anders Lindström. Ni måste finnas över ytan och kunna nätverka med övriga delar av försvaret. Jag har på intet sätt glömt bort det nationella perspektivet. Varje oberoende stat måste kunna försvara sitt eget territorium.

Text: Ulf Ivarsson

Foto: Anna Nyman/F21

Längre chefsutbildning

● Hemvärnets stridsskola förnyar sig. Skolan har ett mycket besvärligt vakansläge och därför ställs flera kurser in i höst, bland dem kurserna för informationsansvariga i bataljonerna, rekrytering och medlemsvård, stridsteknik hund och hv med marina uppgifter. Tanken är att använda

tiden för att se över kurserna för plutonchefer, kompanichefer och bataljonschefer. Man överväger att förlänga plutonchefskurs 1, kompaniechefskursen och kursen bataljonschef 1 med tio dagar. Batchef 2, som gått i tre delar, skulle däremot minskas till två kurstillfällen.

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Militära behov måste väga tyngst

Allan Widman befarar nya svarta hål om dödspatrullen tar för stora lokala hänsyn.

● För den summa det kostar att skrota och för alltid förstöra Sveriges modernaste kustartilleri vore det möjligt att lägga anläggningarna i malpåse i 100 år.

Den räkneoperationen gör riksdagsmannen och ledamoten av försvarsutskottet Allan Widman (fp) i ett av sina talrika inlägg i riksdagsdebatten. Svaret från försvarsministern blev ungefär att vi ska avveckla all materiel vi inte behöver.

Allan Widman, som Hemvärnet träffar i riksdagskaféet mellan två vöteringar, kommenterar lite cyniskt att det är oroande att det inte längre tycks vara något vi behöver.

– Man kan inte driva avvecklingen in absurdum. Erstabatterier representerar en handlingsfrihet under lång tid och det vore naivt att ta för givet att vi aldrig mer skulle beröras av krig, säger Allan Widman.

Utrangeringen av äldre materiel har kostat tre gånger mer än beräknat. Alla Widman anser att det är bättre att skynda långsamt.

Nyttan väger tyngre

– Man borde ha ställt sig frågan om det finns en alternativ användning. Istället för att skrota de östtyska pansarbilarna kunde den del ha modifierats för splitterskyddade sjuktransporter. Här tycker jag de militära behoven väger tyngre än kostnaderna.

Allan Widman tror på Clause-

witz berömda teori om att ett land antingen har sin egen armé eller någon annans och varnar för en historielös syn.

– Våra underrättelseorgan vill tona ned hoten och möjligheten av en negativ utveckling. Jag tycker inte att vi kan utesluta militära och säkerhetspolitiska församlingar på 5–10 års sikt. Kanske ser vi början på en kursändring i Ryssland. Putin visar ingen vilja till politisk lösning i Tjetjenien, presidentvalet var en fars, de moderniserar sina strategiska robotar och sitter kvar i Georgien och Moldavien.

Nato enda utvägen

Med sin bakgrund som advokat och reservare är Allan Widman en påläst och farlig debattmotståndare, som håller regeringen varm med en flod av inlägg. De skickas också till pressen, som däremot sällan hör av sig. En känd ståndpunkt som folkpartiet för fram är dock en svensk Natoanslutning. Och kanske ger det allt glesare svenska försvaret till sist ingen annan utväg.

En allians skulle också påskynda och fördjupa omställningen av det nationella försvaret.

– Det enda som ytterst kan rättfärdiga ett försvar överhuvudtaget är just den territoriella uppgiften och i det sammanhanget vill jag gärna säga att det är viktigt att bevara hemvärnets närvaro över hela landet, gärna ett vässat sådant i kritiska områden, till exempel på Gotland.

Absurd avveckling. Allan Widman vill behålla hemvärnets närvaro över hela landet.

– Gärna ett vässat sådant i kritiska områden

Hur man ska få mer pang för pengarna i en krympande försvarsekonomi är inte lätt att veta. Och vem styr egentligen? Allan Widman hävdar att riksdagen har för lite inflytande och försvarsdepartementet för små resurser i förhållande till det militär-industriella komplexet.

Oberoende analyser

Ett undantag var Jörgens Thulstrups studie som visar att FM delvis misslyckats att genomföra förra försvarsbeslutet. Men det behövs fler oberoende analyser som kan väga upp de starka bindningarna mellan Försvarets forskningsinstitut, Försvarets materielverk och Försvarsmakten. Den senare är i stort sett de

förras enda uppdragsgivare.

Stödmyndigheterna är för övrigt klart överdimensionerade, anser Allan Widman.

– Men så länge vi köper en ärtbössas måste vi tydligen ha ett verk med 2 100 anställda även om det inte finns pengar för nya beställningar förrän JAS är betald 2008. Det är deprimerande. Vi skulle få större nytta av ett Statens materielverk för att kunna samordna tekniken mellan försvaret, polisen och räddningstjänsten i framtiden.

Smekmånaden fortsätter Andra irritationsmoment för Alla Widman är:

– De frikostiga pensionerna till officerare som hittills kostat skattebetalarna fyra miljarder kronor.

– Brister i uppföljningen av det nätverksbaserade försvaret.

”NBF är ofrånkomligt, men miljarderna kommer att vara bortkastade om systemet inte kan kommunicera fullt ut med Nato och blåljusmyndigheterna.”

– Risken för att arbetsmarknads- och regionalpolitik styr förbandsnedläggningarna. Militärt fel, men försvaret får betala och nya ”svarta hål” uppstår.

Trots de många kritiska synpunkterna på försvaret har Allan Widmans smekmånad med ÖB Håkan Syrén ännu inte tagit slut.

– Jag har det största förtroende för honom. Lugn, analytisk och tydlig. Vägfarande.

Text & foto: Ulf Ivarsson

● **Det antal** som deltar i hemvärnets introduktionsutbildning ökar. Det beror troligen på vårens rekrytering av värnpliktiga som fallit för tioårsregeln och inte längre är krigsplacerade.

● **Per den sista april** hade Gotlandsgruppen skyddsvaktutbildat 150 hvsoldater hittills i år. Avvecklingen av mångåriga nollor är i stort sett avslutad.

● **Ett omarbetat** och uppfärskat formulär som stöd för kompanichefens intervjuer med sökande till hemvärnet finns nu på rikshemvärnsavdelningens hemsida.

● **I norra militärdistriktet** pågår en översyn av arvet av skyddsobjekt och en anpassning av vilka objekt som ska skyddas i framtidens nya hotbild.

Rättelser

● **I nr 2/2003** berättade vi om att NBC-befäl lockas till hemvärnet. I notisen förekom befattnings skyddstekniker, men det heter numera NBC-befäl.

Skyddsskolan (SkyddsS) ändrade namn den 1 juli 2000 till Totalförsvarets skyddscentrum (SkyddC).

● **På sidan 10** i Hemvärnet nr 2/2004 står i en notis om Armémuseum att ”Till midsommar kommer både hemvärnet och dess avtalsorganisationer att exponeras i en större utställning på plan 2”. Detta är inte riktigt rätt. Armémuseums basutställning kommer dock att kompletteras med en mindre sektion som behandlar frivilligverksamheterna inklusive hemvärnet. Denna blir klar under året.

Danskarna lobbar med framgång

Danska hemvärdet hade precis vaknat upp ur den rojalistiska bröllopsyran när verkligheten trängde sig på i form av ett nytt försvarsbeslut.

● Köpenhamn. Försvarsnegativa partier som radikale venstre vill avskaffa det allmänna hemvärdet. Den politiska majoriteten för denna omhuldade del av danska försvaret är ändå tills vidare be- tryggande. Försvarskostnaderna är 19 miljarder danska kronor och ramen minskar inte i det aktuella försvarsbeslutet, som omfattar perioden 2005-2009. Av detta tillgodoräknar sig hemvärdet 700 miljoner kronor. Hemvärdet får behålla sitt anslag, även om kostnaderna för ekonomi, personal och materiel dras av och bokförs på annat konto.

– Vi räknar med att få fortsätta som självständig organisation, men med så kallade funktionella tjänster utanför ramen, säger stabschefen överste Jørgen Jacobsen. Han gör sitt uttalande några dagar innan Folketinget röstar om försvaret.

Det är en känslig fråga om man får behålla sin självständighet i form av separat budget och egen ledning eller om "hjemmeværnskommandoen" ska inordnas i försvarsledningen. Hittills har hjemmeværnet med svenska mått mätt varit bortskämda. Under en stabsorientering på Kastelet i Köpenhamn som tidningen Hemvärnet bevisade i mitten av maj bänkade sig fler än 100 personer, alla sysselsatta med hemvärnsfrågor på central nivå.

Även uppgifterna och förhållandet till det värnpliktiga civilförsvaret som fortfarande finns kvar i Danmark förändras på sikt. De regionala hemvärnsstabsberna föreslås kunna leda gemensamma insatser i samband med terrorism.

Trygghetsförsäkring

– Följden kan bli en snabb omställning av skolans utbildning med mindre fokus på militära uppgifter och mer på civil användning av hemvärdet. Det kan vara nyttigt för oss att uppfattas som en trygghetsförsäkring, säger informationschef Lisbeth

Aktuellt. Reportaget från kungliga bröllopet på fredagen trycktes på måndag eftermiddag. Så snabb kan danska Hjemmeværnsbladet vara i bästa fall, konstaterar en nöjd chefredaktör Vibeke Bagge.

Frost Jensen på Hjemmeværnsskolan i jylländska Nymindesø.

Men den militära uppgiften väger ändå tyngst. Enligt planerna ska hemvärdet träda in istället för de sista resterna av lokalförsvaret som nu läggs ned. Den handfull "mobiliseringsbataljoner" som funnits i de fem lokalförsvarsregionerna försvinner och ersätts med hemvärdets 3000-mannastyrka. Dessa så kallade infanterikompanier byter nu namn till insatskompanier och är en direkt motsvarighet till de svenska hvinsatsförbanden.

Positivt för hemvärdet är även att Danmark sjösätter en ny värnplikt på tre månader som blir en utmärkt bas för hemvärnsrekryteringen – efter muck ska soldaterna stå till samhällets förfogande i minst tre år.

Uppgifter för alla

Fram till dags dato har hjemmeværnet behandlat sina passiva medlemmar med silkesvantar. Från politiskt håll vill man bli av med dem, men sanningen är att de inte kostar speciellt mycket och en stor organisation är dessutom en politisk maktfaktor. Danmarks ÖB Jesper Helsø anser också att det finns uppgifter att lösa för alla.

Ett intensivt lobbyarbete från hjemmeværnets sida tycks ha mjukat upp försvarspolitikerna. Landsrådet (rikshemvärnsrådet) hade extra möte i mars och drog

då upp riktlinjerna för en uppvaktning av politiker på alla nivåer.

– Vi har fått bra genomslag för våra brev till samtliga riksdagsmän, säger press- och informationschef Erik Petersen.

Han ser som det största problemet att hemvärdet inte används. Politiker och myndigheter måste lära sig att be om hjälp. Vid en omfattande stormfällning på Jylland i december 1999 stod hundratals hemvärnsmän beredda, men ingen order om insats kom.

– Efter försvarsbeslutet följer vi upp med en ny kampanj även internt inom försvaret.

– Det ser ut som att vi får fortsätta att vara självständiga säger Vibeke Bagge, chefredaktör på Hjemmeværnsbladet. Hon basar över tre heltidsanställda som gör en journalistiskt högklassig ny-

hetstabloid åtta gånger om året. Tidningen har total uppbäckning från ägarna.

På marknadsföringen både internt och utåt läggs mångmiljonbelopp och därmed hålls avgångarna någorlunda i schack. Förra året underskreds ändå den magiska gränsen 60.000, trots att en dansk hemvärnsman får vara hur gammal som helst.

Danska hemvärdet anpassas på flera sätt. I april lades det så kallade luftmeldekorpset ner, vilket liknar våra svenska "tornsvälar". Tekniken har sprungit förbi. Däremot får virksomhedshjemmeværnet, alltså driftvärnet vara kvar.

Danmarks försvar knusslar heller inte med materiel. En ström av nya vapen, specialammunition till granatgevären, hjälpmedel för mörkerstrid och fordon tillförs. Den marina delen tog i våras emot två av totalt sex nya fartyg i 900-klassen. Förutom att lösa militära uppgifter är de utrustade för att bekämpa oljeutsläpp. Med tre besättningar per båt kan fartygen lämna sina baser inom två timmar efter larm.

En annan plusfaktor för hjemmeværnet är onekligen att nyttiträdde försvarsministern Søren Gade gick med som 18-åring och ännu tjänstgör som skytteinstruktör i ett själländskt hemvärnskompani.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Kör inte över försvarsvännerna

Igelkotten är en symbol för den svenska krigsmakten och påminner oss om de sega gubbarna och den en gång så självklara folkliga uppslutningen kring försvaret. Igelkottsforsvaret har också en annan innebörd: när chefen slår sin knutna näve lätt i hjälmen betyder det att soldaterna ska sprida ut sig ringformigt och försvara platsen för ordergivning, förläggning eller liknande.

FOTO: NINA IVARSSON

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Hotet kan vara större än under kalla kriget

Elisabeth Falkemo oroar sig för att s förhandlar om vår nationella säkerhet med mp och v.

● Det som sker nu i försvaret är en mycket större omställning och accelererar fortare än vad Elisabeth Falkemo kunde ana när hon tillträdde för drygt ett år sedan. Frivillig försvarsverksamhet är inte längre självklar, säger rikslottachefen.

– Tidigare har politikerna alltid sagt att vi är viktiga, men nu är det vår uppgift att tala om att vi är behövda. Egentligen är medborgaransvaret aktuellare än någonsin, och nu gäller det att få våra folkvalda att inse vilken resurs vi är utifrån en ändrad och svårförutsägbart hotbild, säger Elisabeth Falkemo.

Har inget gratis

Elisabeth Falkemo påpekar att lottorna förser Sverige med tusentals försvarsvänliga kvinnor som annars inte skulle veta särskilt mycket om säkerhetspolitik. Det är också motsägelsefullt att försvaret vill ha fler kvinnor men samtidigt försvårar för de försvarsfrivilliga kvinnorna som är bland de mest lojala ambassadörerna för försvaret.

Ett exempel är kraven på frivilligorganisationerna för att få bidrag som för förra året, vilket slår särskilt mot de kvinnliga organisationerna.

– Man har gjort en matematisk räknasnurra och ställt alla organisationer på samma trappsteg. Ingen hänsyn tas till att vi rekryterar på torget och börjar från noll. Vi har ingenting gratis som andra organisationer som tar sina medlemmar från pliktssystemet eller som färdiga officerare.

Ett genombrott kan dock skönjas då lottorna och bilkåren i mars i år fick klartecken från Opil, Operativa insatsledningen, att rekrytera fler kvinnor till internationella uppdrag.

– Det finns ett tryck från medlemmarna att lottatjänstgöring

Elisabeth Falkemo:

– De nya befälsbefattningarna för lottorna sporrar oss att förbättra ledarskapsutbildningen.

ska vara meriterande och nu har vi fått acceptans för att vår utbildning duger. Lottorna och bilkåren kan bidra med sjukvård, personalvård, stabsassistenter, kockar, bevakning och förare. Genom våra uppgifter i hemvärnet utbildas och tränas vi hela tiden i dessa kompetenser.

Utarmar rekryteringen

Framtiden för lottorna blir inte ljusare av att hemvärnet reduceras och att Försvarsmakten vill samla liknande kompetenser under en huvudman.

– Detta skulle utarma vår möjlighet att rekrytera och utbilda på bredden.

Hittills har lottorna verkat som ett komplement till pliktssystemet, nu är rollen mera oklar och visionen måste omarbetas.

– Vi måste tänka i banor som att vår kunder är allmänheten som vill ha ett tryggt och fungerande samhälle. Eftersom vi inte kommer att ha råd med skattefinansierade lösningar för svåra situationer behövs utbildning av frivilliga än mer, säger Elisabeth Falkemo.

Hon är besviken över att KBM,

Krisberedskapsmyndigheten inte vände sig till lottorna och andra frivilliga försvarsorganisationer i sin snabbutredning av följden av en Madrid-händelse i Sverige.

– Vi vet att kommunerna inte klarar detta själva.

Mer hotade nu

Uppgiften att försvara oss mot storskalig terrorism måste nu ges till Försvarsmakten, anser Elisabeth Falkemo.

– Vi kanske är mer hotade nu än under kalla kriget. De frivilliga behövs mer än någonsin. Jag är bekymrad över det som framkommer i media, att socialdemokraterna förhandlar om vår nationella säkerhet med miljöpartiet och vänstern om nedskärningar på sex miljarder kronor. Vi får aldrig äventyra vårt lands säkerhet och demokrati.

Bland medborgarna har kunskapen om lottorna sjunkit. Enligt undersökningar som organisationen låtit göra är det bara 50 procent som känner till vad lottorna står för i dag, mot 90 procent i slutet av 1980-talet.

– Man föreställer sig oss fortfarande som en ärtsoppekokande förening, men vi har inga planer på att byta namn. Möjligen är ordet frivilligorganisation belastande. Jag talar hellre om en ideell organisation för samhällets beredskap.

När verkligheten hårdnar måste det gamla grollet mellan hemvärnsbefälen och lottorna skjutas åt sidan. I ett förnyat hemvärn med modernt ledarskap blir det uppenbart för cheferna vilken resurs lottorna är. Elisabeth Falkemo anser att det nu är bråttom att lottorna kommer in på de nya befattningar som skapas som en karriärväg för dem i bataljonsstaberna.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Rödpunktsvapen till de aktiva

● Ombyggda ak 4:or med rödpunktsikten, ak 4 B, har levererats till försörjningsenheterna och militärdistriktet bestämmelser i vilken ordning vapnen ska lämnas ut. Principen är att insatsförbanden och de som gjort åtminstone någon tid 2003 får sina vapen först. Övriga måste först bevisa att de verkligen vill vara med innan de får ut det nya vapnet. Leveransen av ombyggda hylsfångare blev försenad. Rikshemvärnsavdelningen valde ändå att påbörja fördelningen av ak 4. Saknas hylsfångare ska skjutning tills vidare ske med säkerhetsavstånd mellan skyttarna eller ögonskydd. Hylsbufferen är slopad. Vid bytet till ak 4 B ska både vapen och hylsfångare återlämnas.

Text: Ulf Ivarsson

Säkert sikte. Röda punkten på målet och sen är det bara att dra av skottet.

FOTO: SVANTE GUSTAFSSON

Ak 4-eliten gör upp

● Sveriges bästa ak 4-skyttar gör upp om mästarvärdigheten på riksmästerskapet i Skövde 20–21 juli. Arrangör är Frivilliga skytterörelsen i samverkan med Skaraborgsgruppen. Tävlingen inriktas mot hemvärnspersonal. Banskjutningen görs i liggande 200 meter med stöd. I fältskyttet skjuts max 60 skott fördelade på sex stationer mot figurer på ökända avstånd.

Läs mer på www.rskytte.com

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Juholt vill ha hemvärn även på lägsta nivån

Håkan Juholt, socialdemokratisk riksdagsman och ordförande för försvarsberedningen vill inte avskaffa hemvärnet ens i lägsta nivån på försvarsbeslutet.

● Håkan Juholt ser framför sig ett spetsat hemvärn. En minskad numerär och ett hemvärn som inte längre lika självklart utnyttjas för stöd till samhället. Istället tror han att insatskompanierna kan utgöra en rejäl rekryteringsgrund för internationell tjänst:

– Hela Försvarsmakten har under en lång tid haft en struktur av "bra att ha". Men Försvarsmakten ska ha fokus på att göra det som ingen annan ska göra – väpnad strid. Hemvärnet måste gå i samma riktning. Tiden är förbi när det gick att ringa till hemvärnet för att få stöd till civila insatser. Det finns inte längre den geografiska yttäckning som krävs. För hemvärnet väntar en tydlig specialisering, hävdar Håkan Juholt.

Inte politiskt görligt

– Jag tror inte det är en omöjlig tanke att vi inom loppet av några få år kan rekrytera tio procent av de aktiva hemvärnsmännen till internationella insatser. Soldaterna kommer att ha den kvalitet som krävs.

Är du beredd att gå emot ÖB

när han säger att hemvärnet inte ryms inom alternativet minus sex miljarder?

– Det blir en reduktion av dagens numerär av hemvärnet men att ta steget fullt ut och avskaffa ett kompetent och spetsat hemvärn tror jag inte är politiskt görligt.

Systemkollaps

Håkan Juholt är den första riksdagsledamot som är ordförande i försvarsberedningen. Tidigare har det varit höga tjänstemän inom försvarsdepartementet som suttit på ordförandeposten.

ÖB hävdar i sitt underlag att försvaret hotas av en "systemkollaps" om besparingarna kommer att bli över tre miljarder kronor. Håller du med?

– Det finns länder som får ut mycket mer effekt av betydligt mindre pengar än vad vi i dag anslår till vår försvarsmakt. Jag delar alltså inte ÖB: s åsikt.

Finns det för många som är kvar i det gamla invasionsförsvaret?

– Definitivt! De anser att grundorganisationens krav ska styra

På bettet. Vi ska vara utmanande i det arbete vi bedriver, säger försvarsberedningens ordförande, Håkan Juholt.

personalförsörjningen, när det borde vara insatsorganisationen. I deras värld är alltså själva fabriken styrande – inte orderstocken. Vi måste komma till ett läge där vi tillverkar varan först när den är beställd. Vi har inte råd att lägga en massa saker i ett lager, prylar och förbandstyper som inte behövs.

290 krisministrar

Håkan Juholt beskriver sig som folkrörelsemänniska och blir både eld och lagor när frivilligrörelsens framtid kommer på tal.

– Det har slarvas något alldeles kopiöst med medborgarnas engagemang för att skydda sin hembygd. Vi har en ny lagstiftning som innebär att vi har 290 krisministrar, det vill säga samtliga kommunstyrelseordföranden i vårt land. Det är inte längre nationen som helhet som ansvarar för krisberedskapen utan alla insatser ska ske utifrån ett lokalt perspektiv. Slocknar elen, slås

kreditsystemet ut, smäller en bomb av kommer allt detta att ske inom en kommuns gränser. En kommun kan inte hantera allt detta på egen hand, men ansvaret kommer att ligga på respektive krisminister, det vill säga kommunstyrelseordföranden, hävdar Juholt.

Istället kommer en ny typ av frivillighet att behövas. En frivillighet som byggs underifrån.

Glansdagar

– Många frivilligorganisationer är i dag inte mer än ett centralt kansli bemannat med 4–5 tjänstemän i Stockholm. De finns inte med aktiva medlemmar i Vimmerby, Kalix eller Härnösand.

– Däremot, de organisationer med en aktiv verksamhet, som kan motivera sin existens för den gamla kunden – för merparten är det Försvarsmakten – kommer att ha glansdagar om de efter de förändringar som krävs fortfarande levererar tjänster som efterfrågas. Till denna kategori tror jag att hemvärnet kommer att höra.

– Mycket av de pengar som vi i dag lägger på central krigsplanning borde vi istället portionera ut till våra 290 krisministrar med ett tydligt budskap: "Ta fram si och så många personer som på två timmars varsel är beredda att lösa uppgift X eller Y." Lyckas du med detta får du en miljon per år för att lösa denna uppgift. Det är ett nationellt intresse att dessa personer finns lokalt och kan verka lokalt med allt vad detta innebär.

Kommunerna ovetandes

– Den stora utmaningen är att kommunerna inte ens är medvetna om att de har organisationer som väntar på att lösa uppgifterna. Försvarsmakten har delvis förlorat intresset och kommunerna vet inte om att riksdagen har sagt att "du är beställd" av frivilliga insatser. Vi måste vara mycket tydliga med att visa hur kommunerna ska kunna bli en attraktiv och skicklig kund till den frivilligrörelse som lever vidare.

Text & foto: Stefan Bratt

Handboken tar tid

● Höstens riksdagsbeslut om försvaret och 2005 års beslut om samhällets beredskap måste inväntas innan den nya hemvärnshandboken kan utarbetas i sin helhet.

En annan faktor som kan påverka är den utredning om medinflytandet som initierats av

rikshemvärnschefen. Kapitlet om ersättningar ska dock vara klart för utgivning redan i november i år. Men vissa delar av hemvärnshandboken kan utges tidigast efter 2005 års rikshemvärnsting. Allt ska enligt planerna vara färdigt senast den 1 april 2006.

Driftvärnet får öva mindre

● All central driftvärnsutbildning ställs in i höst. Den regionala och lokala utbildningen reduceras. Det beskedet ger rikshemvärnsavdelningen efter att ha letat besparingsmöjligheter i årets budget.

Markus kan snart bli aktuell för hemvärnet

Resultaten från Markusprojektet ska utnyttjas av alla soldater med strid till fots som huvuduppgift.

● Vi är lite trötta på alla som missförstått Markus*. Många tror att det bara rör sig om nya teknikprylar när det i själva verket är ett system och olika metoder, säger systemledare major Arne Lamberth.

Markussoldaten har strid på marken som huvudsyssla, är alltså inte ingenjör eller trängare utan snarare mekskytte- eller amfibiesoldat. Markus kommer också att finnas i någon form i framtidens hemvärn. Livgrenadjärgruppen i Östergötland utsågs nyligen till kontaktpunkt.

Projektet leds av en kärngrupp vid Markstridsskolan och försöksplutonen från fem olika förband deltar.

– Vi uppskattar även att ha hemvärnet som samarbetspartner, säger Arne Lamberth.

Markus handlar om att öka effekten och förstärka förmågor, vad som kan förbättras och vad som är möjligt att införa. Slutresultatet blir därför inte en Markussoldat utan många och de befinner sig i ständig förändring. För att kunna sköta den mest avancerade utrustningen kanske tiden inte räcker för GU-förbanden, bara specialförbanden hinna med.

– Vi vet av erfarenhet att det krävs fjorton dagar för att uppnå grundlagd duglighet i strid i mörker med skarp ammunition och bildförstärkare.

Mognar olika fort

Uppgiften är kort uttryckt att vetenskapligt påvisa vilka lösningar som höjer effekten mest hos en soldat och gör att han behåller sitt stridsvärde under lång tid. Det kan handla om en sådan enkel sak som att beväpna granatgevärsskytten med pistol eller annat mindre vapen istället för automatkarbin.

Det står alltså redan klart att man inte kommer att införa en komplett Markussoldat vid en

viss tidpunkt. Målet är att integrera sensorer, vapen och kommunikation men systemen mognar olika fort.

– Vi vill undvika vikt- och volymproblem. En stridsutrustad soldat släpar redan i dag på 30 kilo. Teknik som drar mycket energi skjuts till exempel lite på framtiden i väntan på energitätare och lättare batterier, säger kapten Johan Ström i projektgruppen.

Prövar sig fram

En ovanlig fördel är att Markus har fått gott om tid och frihet att pröva sig fram. Under den säkerhetspolitiska paus vi just nu har behöver försvaret inte beställa 250.000 exemplar av varje pryl, som kanske senare ändå visar sig väga för mycket eller dra för mycket ström. För att tvinga fram snålare lösningar har gruppen upprättat hårda vikt- och strömbudgetar som delprojektet måste hålla sig inom.

Allt är inte teori och forskning, mycket är sunt förnuft. Sedan starten 2001 har Markus hunnit rätta till ett antal svagheter i nuvarande utrustning. Ett exempel är knäskydd som insatsplutonen fått, ett annat en vätskebehållare som kommer ut på GU-förbanden i sommar. Ett skäl att byta inredningen i 90-hjälmen var faktiskt att Markusgänget kom på att hjälmen annars tipsar framåt när man sätter på en bildförstärkare.

Mest frågor

I Markusprojektet har man mest frågor och inte så många svar, men på en punkt är Arne Lamberth mycket bestämd: förbanden måste ha en interngruppradio och navigeringsmöjligheter på soldatnivå. Den slutsatsen drogs ganska snabbt när man började studera militära grundbegrepp som verkan, rörlighet, skydd och ledning så som de

Strider på marken. Markussoldaten är den yttersta länken i nätverksförsvaret.

FOTO: FÖRSVARETS BILDBYRÅ/ANDERS SJÖDÉN

upplevs av individen. Att kunna tala med kamraterna inom den egna enheten över radio står högst på önskelistan. Sen kommer att se var man är och att få sin position visad grafiskt. Mäta in avstånd och riktning till olika mål och kunna vidarebefordra dessa data digitalt till någon eldenhet hör också till konceptet, liksom att i en framtid kunna sända och ta emot videosekvenser.

I stort sett all dylik teknik finns på marknaden men den är inte anpassad för det hårda livet i fält. Radiostationer finns en uppsjö av, men de ska också gå att kriga med. Civila GPS-mottagare har inte samma typ av koordina-

ter som svenska militära kartor och textfönstret är svårsläst i dåligt ljus. Just läsläshet och noga avvägd information betyder mycket för hur soldaten agerar när det smäller. En människa i livsfara är "enkanalig".

En ny film om Markus blir klar första juni och för den intresserade finns även nyheter på hemsidan www.mss.mil.se

Text Ulf Ivarsson

*Det officiella projektnamnet är MARKUS. Tidskriften Hemvärnet följer dock skrivreglerna från Tekniska nomenklaturcentralen som säger att uttalbara akronymer ska skrivas med gemena, små bokstäver.

Rödpointstävling på försök

● Rikshemvärnschefens så kallade aimpointtävling, alltså ak 4B med rödpunktsikte anordnas på försök i år i alla militär-distriktsgrupper. Då det är osäkert om alla ak 4B hinner ut i tid är tävlingen 2004 öppen även för ak 4-skyttar. Samma regler gäller för dessa.

Syftet med tävlingen är att främja hemvärnets skjutskicklighet med rödpunktsikte under fältmässiga förhållanden. Skjut-

ningen genomförs som en stridsskjutning där skyttens förmåga att snabbt avge eld med god precision provas. De åtta bästa skyttarna i bataljonen bildar laget. De får bara skjuta en gång och inte delta i något annat lag.

MD-gruppen rapporterar in resultatet senast den 15 oktober. Det vinnande laget får en inbjudan i vandringspriset, som är skänkt av tillverkaren i Malmö.

Lars-Gunnar stoppar förfallet

Mycket stålull, paraffinolja och tålmod krävs för att få hemvärmuseet i stånd.

● Under tio år hände inte särskilt mycket med hemvärnets museum förutom en lätt ansiktslyftning i samband med hemvärnets 60-årsjubileum 2000. Inte förrän f d bataljonschefen Lars-Gunnar Sederlin anställdes av rikshemvärnsrådet våren 2003 började det röra på sig på allvar. Föremålen klassificeras och konserveras, montrarna fräschas upp och nya, historiskt intressanta prylar strömmar in – senast en karbidlykta och en trampdriven generator.

Rådet undersöker nu om det går att få anslag från Försvarmakten. Då museet klassas som regements- och garnisonsmuseum kan det vara möjligt.

Nya finansiär krävs

Lars-Gunnar Sederlin söker även medel från riksantikvarieämbetet för vården av objekten. Kruxet är att ämbetet bara ger pengar till museer som är öppna för allmänheten.

– Ska vi leva upp till överenskommelsen mellan skolan och rådet från 1993 måste det tas krafttag för att stoppa förfallet. Mycket stålull, paraffin och tålmod krävs, säger Lars-Gunnar, som ägnar många timmar åt att fräscha upp skatterna.

Allt som finns i kassan i dag är 70 000 kronor, så alla bidrag behövs om ett levande museum ska kunna skapas.

Skolan står för själva lokalkostnaden och rådet betalar Lars-Gunnar Sederlin ett mindre arvode. Med denna ekonomi kan museet bara gå på sparlåga. Förhoppningen är att kunna skaffa större lokaler, modernisera monterarna och ha regelbundna visningar för alla intresserade men då måste man ha en ny finansiering.

– Vi skulle behöva bygga vidare på det samarbete med Armémuseum och Statens försvarshistoriska museer Lars-Gunnar Sederlin redan inlett, säger Sture Larsson, 2:e vice ordförande i rådet som snabbtrett framtiden för museet.

Hittar inte rådet någon villig sponsor blir det svårt att ta nya initiativ.

– Man kan som en nödlösning tänka sig att videofilma föremålen och lagra materialet i en databas, som är åtkomlig via internet, men jag vill hellre jobba vidare med museet, säger Lars-Gunnar Sederlin.

Folkrörelsen viktigast
Med de blygsamma resurser

Många prylar som vi behöver komplettera med finns på andra museer, men det är en klar risk för att de försvinner ur nätet, säger Lars-Gunnar Sederlin.

som stått till buds har han ändå åstadkommit mycket och får massor av beröm av rådets utredare:

– Skillnaden mot förut är enorm, man blir imponerad, säger Sture Larsson.

Montrarna har städats och fått nya skyltar, åtskilliga kompletteringar har gjorts och konserveringen av trä-, läder- och stål-föremål påbörjats.

Avtalsorganisationerna har erbjudits att förnya sina montrar. Röda Korset har nappat och under april tillfört en hvsjukvårdare

i m 90 med utrustning för att ge syrgas och smärtlindring. På första våningen finns sedan tidigare en hemvärnssamarit i kommissuniform m 42 kv. En del av den historiska texten är hämtad från ett arbete om hemvärnssjukvårdens historia av Bo Löfqvist, som utges inom kort. Flyggrupperna lyser helt med sin frånvaro.

Viss brist råder på delar av uniform m 90, annars speglar utställningen hemvärnets materielutveckling fram till 1990-talets början rätt väl. Lars-Gunnar Sederlin är däremot tveksam till att gå vidare med bärsystem 2 000 och han är inte så intresserad av vapnen.

– Jag tycker det är viktigare att lyfta fram hemvärdet som folkrörelse.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Lars-Gunnar Sederlin tar tack-samt emot tips om föremål och annan dokumentation från hemvärnets historia, tel 08-7764 275, 070-33 51 590, fax 08-776 43 32.

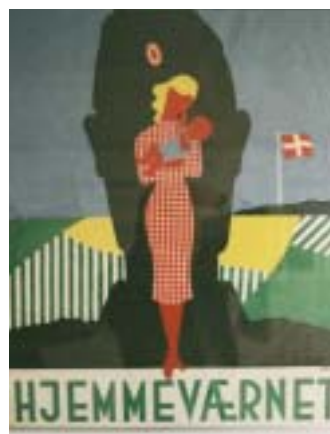
På försök hålls museet öppet sista onsdagskvällen klockan 18-20 i varje månad samt för grupper på begäran.

Kontakta Lars Gunnar Sederlin för närmare överenskommelse.

Patriotisk affischkonst i Danmark

● På hemmeværnsmuseet i Frøslev nära tyska gränsen finns denna och flera andra mycket tilltalande och konstnärliga värnningssaffischer i tidstypisk stil. Frøslevlägret byggdes av de tyska ockupanterna 1944 för att inrymma danska motståndsmän.

Totalt kom cirka 12 000 danskar att sitta en tid bakom taggtråden. 1 625 av dem deporterades till tyska koncentrationsläger, där cirka 220 dog. I Frøslev visas hemvärnets ut-

veckling från motståndskampen och framåt i skickligt gjorda montrar och rum där videor och rekvisita skapar rätt tidsfärg.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Ann-Christin utbildar i krishantering

● Ann-Christin Sederholm, som arbetade som assistent på denna tidning under 1990-talet, har startat ny verksamhet som instruktör i avlastande samtal och debriefing. Hon utbildar även i krishantering och personalvård. Ann-Christin är lott och krigsplacerad som underrättelseassistent i en hv-bataljonstab.

Kontakta henne på:
08-745 40 37
eller ankisederholm@tele2.se

Frivilliga duvor på anslaget

● Brevduvor för militära meddelanden har veterligt inte använts i modern tid.

Dock utreddes så sent som 1950 om svenska brevduveförbundet skulle få vara frivillig försvarsorganisation. Kommittén för frivilligt försvarsarbete avrådde. "I den mån de militära myndigheterna finna behov föreligga att utnyttja sådana duvslag ... torde ersättning härför kunna bestridas av vederbörande försvarsgrens anslag till övningarna ...".

Vanlig choklad farlig för hundar

Djursjukvård. Hunden Klarissa får ett tassbandage av kursledaren Elisabet Asp. I bakgrunden Klarissas matte Teresa Falk.

● Sådant som är ofarligt för människor kan vara giftigt för hundar. Ett exempel är vanlig choklad. Ju renare chokladen är, desto farligare är den. Ett gott råd är att inte låta chokladaskar stå framme så hunden kan komma åt att äta. Även saft kan vara farlig då den kan jäsa i hundens mage. Andra livsmedel som bakdeg och gul lök är också giftiga för hunden.

Ett litet apotek kan vara bra att ha hemma om olyckan skulle vara framme. Viktigt är också att undersöka hunden med jämna mellanrum och förvissa sig om att hunden mår bra. Att känna till hundens normala temperatur, liksom andnings- och puls-värdena är också en fördel. Dessa kan variera mellan raser och åldrar.

Ett tiotal blå stjärnor och fem hundar deltog på kursen "Första hjälpen för hund" som hölls i

mars, arrangerad av Blå stjärnans stockholmsförbund.

Tioåriga Marisol Aviles kom till utbildningen med sin mamma Elisabet och båda tyckte att kursen var mycket bra och lärorik. Nu vet de hur de ska handla om deras hund skulle bli sjuk eller skadad. De vet också att man aldrig ska lämna hunden i bilen någon längre stund när det är varmt. Ta för vana att alltid ha med en vattenflaska och en skål för att ge hunden vatten under längre bilfärder.

Blå stjärnans hundkurser är öppna för intresserade. Läs mer på www.svenskablastjarnan.se. Den minsta deltagande hunden var lilla bostonterriern Rajsa och den största rhodesian ridgebacken Klarissa. Hundarna lät sig tålmodigt bandageras och visiteras.

Text och foto:
Pia-Lena Jansson

Leni Björklund: – Behåll er själ

● Försvarsminister Leni Björklund råder frivilligorganisationerna att inte styras av staten utan behålla sin själ.

– Ni bör dessutom vara pådrivare och förnyare och självklart tillgodose de behov som finns, sa Leni Björklund på en ovanligt välbesökt konferens om "samarverkan i samhällets tjänst" för frivilligorganisationer och myndigheter i maj.

– Kommunerna måste också i sin tur känna till vad frivilligorganisationer kan erbjuda. Där kan samarbetet och kommunikationen förbättras och stärkas, fortsatte Leni Björklund.

Några ytterligare pengar till försvaret och frivilligrörelsen utlovade hon inte. Även frivilligorganisationerna får anpassa sig till omställningen av försvaret.

Ordföranden i försvarsberedningen Håkan Juholt tog upp ämnet från kallt krig till het fred och vårt behov av omedelbar krishanteringsförmåga. Försvaret ska vara bra nu och ett år framåt, det är inriktningen i det nya försvaret. Planeringen måste vara kortsiktigare men även fungera i det längre perspektivet, men då handlar det mer om forskning.

– Försvarsmakten har genomgått en stor identitetskris. Dagens massförstörelsevapen kan vara datavirus. Det senaste exemplet såg vi nyligen då 120 banker i Finland och en röntgenavdelning i Lund slogs ut och inte kunde hålla öppet. Krisberedskapsmyndigheten, KBM,

har pekat på flera brister i krisberedskapen och där nämns el-säkerheten, IT, dricksvattenförsörjningen, kemiska stridsmedel. Vårt öppna samhälle där mycket information är allmänna handlingar är i sig också ett hot, sa Håkan Juholt

Snabb resurs

Rikshemvärnschef Anders Lindström var mycket tydlig med att poängtera att hemvärdet redan är en resurs när det gäller stöd till samhället i kris och krig. Hemvärdet har en bra organisation för detta. Huvuduppgiften är fortfarande den väpnade striden. Hemvärdet har ledarskapet, logistiken, uthålligheten och lokalkännedomen. Resursen finns också snabbt gripbar i organiserad form.

Anders Lindström nämnde snökaoset i Gävle 1998 och oljesaneringen på Österlen 2003. I Gävle fanns inga frivilliga som skottade snö utan folk förutsatte att det fanns en beredskap för sådant i kommunen. Det blev försvarsmakten inklusive hemvärdet som fick lösa transporter med bandvagnar och helikoptrar för att få igång samhället igen.

Rikshemvärnschefen avslutade med att säga att han är mycket imponerad av frivilligorganisationernas arbete.

– Tillsammans ska vi bli ännu proffsigare och ännu bättre. Alla är vi här för att ta ansvar för samhället och vi måste våga hoppa lite och byta ruta.

Pia-Lena Jansson

Läsarundersökning: Tidningen allt populärare

● Läsarnas intresse för tidningen Hemvärdet fortsätter att öka.

De som läser ungefär hälften eller mer är i dag 71 procent av målgruppen mot 48 procent 1998.

På frågan om man skulle sakna tidningen mycket, något eller in-

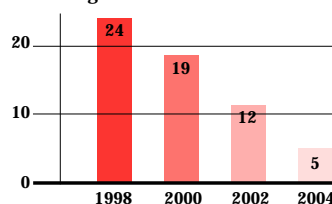
te alls om den försvann är det i dag bara 5 procent som uppger att de inte skulle sakna den alls, 96 procent (avrundat) skulle sakna den mycket eller något.

I mätningen 1998 sa 24 procent att de inte skulle sakna tidningen alls.

Vi passade också på att ställa en del allmänna hemvärnsfrågor. Det visar sig att 23 procent är för ett namnbyte, 54 procent emot och 23 procent osäkra.

Läs mer utförligt om resultaten av undersökningen i nästa nummer.

Andel i procent som inte alls skulle sakna tidningen om den slutade ges ut.

Endast 5 procent i dag uppger att de **inte** skulle sakna tidningen om den lades ned.

Utlandsspelningar berikar

● De senaste åren har några svenska hemvärnsmusikkarer haft officiella eller halvofficiella uppdrag i Tyskland. Det handlar om tattoo och militärmusikfestivaler som arrangeras under överinseende av den tyska militärmusiken.

Under 2002 deltog hemvärnsmusikkåren i Ystad i 8. Berliner Militär-musikfest, tyskarnas motsvarighet till Globen-tattoo. Dessutom deltog hemvärnsmusikkåren i Jönköping-Huskvarna i Internationale Militärmusikfest i Hamburg och Neumünster. Båda evenemangen samlade storpublik.

Förra året framträdde hemvärnsmusikkåren i Lund i Konzert der Nationen i Recklinghausen, tillsammans med en tysk och en engelsk professionell militärmusikkår. Hemvärnsmusikkåren i Kalmar län deltog i Internationale Militärmusikfest i Hamburg och Neumünster och hemvärnsmusikkåren i Ystad reste till Oldenburg för att delta i 18. Internationale Musikshow.

Samlade storpublik. Jönköpings hemvärnsmusikkår i Hamburg 2002.

FOTO: TORE ROGEWALD

För 2004 är planerna att hemvärnsmusiken ska vara representerad vid tre olika militärmusikaliska evenemang i Tyskland, nämligen militärmusikfestivalen i Recklinghausen i september, ett stort tattoo i Köln i slutet av oktober samt tattoo i Hamburg/Neumünster i mitten av november.

Inför 2005 kan alla högvaktsgodkända hemvärnsmusikkarer

anmäla sitt intresse för ett antal tattoo och militärmusikfester genom att en särskild förfrågan kommer att skickas ut. Det är Centrala musikrådets förhoppning att fler hemvärnsmusikkarer passar på att berika sin verksamhet genom att delta i internationella tattoo och militärmusikfester.

Lennart Larsson,
Centrala musikrådet

Ingen norm för restiderna

● Ovisst hur många av försvarrets i dag 344 övningsplatser och skjutfält som blir kvar på sikt. Nedläggningar av 5-6 arméförband, en flotttilj och en marinbas gör att några anläggningar försvinner i försvarsbeslutet i höst.

För hemvärnet kan detta innebära längre avstånd till strids-skjutningar, framförallt i Mellansverige. Ingen norm kommer att fastställas för hur lång tid det får ta att åka till skjutbanan, men praxis är inom 30 minuter. Ett riktvärde är högst fem mil till en skjutbana och 15 mil till ett skjutfält.

Många hemvärnssoldater i norra Sverige och Mellansverige har trots detta längre resor.

– Vi strävar efter att uppfylla kriterierna så gott det går, men det är klart att försvarsmakten inte kommer att köpa mer mark, säger överstelöjtnant Bennet Remnäs på rikshvavdelningen.

Hemvärnets behov betyder faktiskt en hel del i de så kallade fastighetsberedningarna i högkvarteret. Ahållande för skjutfältsnedläggningar är också höga kostnader för sanering som försvaret får ta på sig.

Tidigare lämnade försvarsmakten massor av civila skjutbanor som inte höll måttet. Inför 2005 har högkvarteret bestämt att betydligt färre än de 170 skjutbanor som militärdistrikten vill anpassa till militära miljö- och säkerhetskrav ska få göras i ordning. I många fall blir anpassningen så dyr att andra skjutbanor bör utnyttjas.

Materielnytt med inbyggd osäkerhet

● All hemvärnspersonal ska bära de nya reflexerna på höger ben som på bilden. Hemvärnsmannen uppträder ofta enskilt men mera sällan i slutet förmering, därav denna placering närmast vägens mitt.

Basrkarna skickas ut till militärdistrikten veckorna 26-27. Det betyder att de bör vara klara att lämnas ut en tid efter semesterna. Nya hemvärnslegitimationer upphandlas för närvarande tillsammans med rikspolis-

styrelsen. Leveranserna beräknas komma igång 2005 och pågå något år. MD-grupperna beställer korten hos tillverkaren som levererar dem inplastade och klara. Storleken är som nya körkortet. På framsidan finns personuppgifter och information om skyddsvaktsförordnande. På baksidan trycks uppgifter om vapenbehörighet och vem som utfärdat beviset.

Leget saknar foto och måste användas tillsammans med annan godkänd ID-handling. Nytt leg till hemvärnet har varit en långkörare. Frågan väcktes redan i slutet av 1990-talet.

När det gäller leveranser av ny materiel finns en rad inbyggda osäkerheter. Ett beslut om utrustning betyder inte att den finns att hämta i förrådet nästa dag. Stora skillnader kan råda över landet.

FOTO: ULF IVARSSON

Fler till kortlumpen

● Tremånadersutbildningen för 2004 ser bra ut. I mitten av maj var 191 anmälda och några kan tillkomma. Det är de nya reglerna för direktinskrivning som börjar slå igenom. Utbildningen genomförs på fyra platser: Ing 2 i Eksjö (47 inryckande), Livgardet, Stockholm (45), I 5, Östersund (40) samt I 19, Boden (59).

● **Besparingstips.** Stridsvagn av typ "Budgetmodell".

FOTO: ANDERS KÄMPE

Sjukvårdskurserna övertecknas

● Intresset för Röda korset grund- och kompletteringsutbildningar för hemvärdet ökar. Organisationen har därför infört ett flexiblere system för antagning. Om kurserna övertecknas säger man inte nej till nya elever utan letar istället upp fler instruktörer.

– Frivillighet är en färskvara, vi vill smida medan järnet är varmt, säger Nils-Erik Hedlund på Röda korset.

Anmälningsslaget för årets kurser är gott. Ett problem är avhoppet i sista stund. Till en kompletteringsutbildning i vinter var 70 anmälda, men bara 52 satte sig i bänkarna.

– Vi förstår om folk måste ta större hänsyn till arbetsgivare, familj och korna i lagårn än förr, men det är synd att de inte hör av sig. Det har hänt att vi till och med beställt biljetter som aldrig använts.

Två saker som inträffat på se-

nare tid har gett hvsjukvården en puff. Det ena är det fina tygmärket som får sys fast även på tröjor och skjortor, det andra att det skrivits in i SÄKI att hemvårdsjukvårdare med 160 timmars utbildning är godkänd för att upprätthålla sjukvårdsberedskap vid skjutningar.

– När detta nu står svart på vitt i SÄKI får kompetensen en helt annan tyngd, säger Nils-Erik Hedlund.

Alla hemvårdsjukvårdare i denna kategori kallas vart tredje år, alltså en form av kvalitets-säkring.

De centrala kurserna ges på tre platser: Ånn, Källviken och Färö. Vinterutbildning bedrivs i Transtrand och instruktörerna får den senaste kunskapen om akut omhändertagande i stridsmiljö av erfarna läkare på Försvarets sjukvårdscentrum i Karlstad.

Ulf Ivarsson

Kungabesök i Dalarna

● I höst inspekterar rikshemvärnschefen Gävleborgsgruppen (27–29 augusti), Dalregementsgruppen (24–26 september) och Gotlandsgruppen (15–17 oktober). Till Dalarna kommer även kungen för att studera hemvärdet.

Eftersök och röv

● Till och med april månad hade hemvärdet deltagit i 14 eftersök, varit med om att röja kraftledningsgator i Dalsland och hållits i beredskap med anledning av höga vattenflöden i Nis-san.

Flaggan i topp för stridsbåten

Bråttom. Torbjörn Dahlqvist från Göteborgs marina hvbataljon hinner knappt hälsa på några seglare på kontrakurs innan de försvinner vid horisonten.

● Efter en veckas repetitionsutbildning på amfibiregementet i Vaxholm tog besättningarna sina stridsbåtar och körde hem till sina hvförband. Den första kullen utgörs av 18 unga män, alla med grundutbildning på bättypen. Fartygen ligger i sina hemmahamnar i Härnösand, Södertörn, Östergötland, Blekinge,

Göteborg och Bohus-Dal.

Det är fem stridsbåt 90 E (enkel) och två stridsbåt 90 H (Helge) som nu är klara för praktiska prov i hemvärdets tjänst. Marina hemvärdet går från 18 till 40 knop, vilket ställer stora krav på sjösäkerheten. Reportage i nästa nummer.

Text & foto: Ulf Ivarsson

HBR blir specialförbund i CFB

● HBR, Hemvärnsbefällets riksförbund och Centralförbundet för befälsutbildning, CFB förhandlar om samgående. Resultatet kan bli att HBR ingår som specialförbund i CFB.

Denna lösning räddar den kompetens som finns i HBR för utbildning av hemvärdets chefer. Speciellt efterfrågade av militärdistriktsgруппerna är krigsförbandskurser, där befäl i en bataljon eller kompani deltar tillsammans.

Bakgrunden är att ÖB i höstas föreslog att regeringen beslutar att dra in stödet till HBR, och ett par andra organisationer som inte själva har den grundkom-

petens som Försvarmakten efterfrågar. De flesta av HBRs medlemmar är ju samtidigt hemvärnspersonal.

I väntan på regeringens beslut ger Försvarmakten inte HBR några utbildningsuppdrag för 2005 och 2006. Alternativet att HBR återgår till sin tidigare tillvaro som intresseorganisation och lever på enbart medlemsavgifter finns fortfarande. Men utsikterna att fortsätta bedriva utbildning via CFB väger tyngre.

I år får HBR 4,7 miljoner kronor i utbildningsbidrag och 1,6 miljoner kronor i organisationsstöd.

Sammanslagningen betyder

”Än så länge ligger vi i startgroparna men med såväl ny utrustning som övning ser jag att hemvärdet definitivt kan utvecklas till en viktig aktör i det nätverksbaserade försvaret. Men redan i dag har vi efterfrågade förmågor för exempelvis ytövervakning.”

RIKSHEMVÄRNSCHEF ANDERS LINDSTRÖM UNDER EN VISNING AV HUR DATA FRÅN OLIKA SENSORER I ETT NÄTVERK PRESENTERAS PÅ EN INTERNETPORTAL.

inte att CFB får mer pengar till administration från Försvarmakten, eftersom organisationen redan slagit i bidragstaket vad gäller antal medlemmar. En mycket stor del av medlemmarna är för övrigt dubbelorganiserade.

HBR och det förbund inom

CFB som främst utbildar armébefäl, FBU (frivillig befälsutbildning) har i viss mån haft överlappande kurser. Som ett första steg i samordningen har CFB skickat ut ett brev till de lokala förbunden i FBU om att börja samarbeta mer med HBR.

Ulf Ivarsson

Spana först och slå till sen

Människor är mätta på information.

Personlig påverkan krävs för att få folk att tända på hemvärnet.

Unge Matteus Lestage-König fascinerades av o-platsens kraftfulla kikare.

Visst går det att rekrytera till hemvärnet. Förra gången Södertörnsgruppen var på vildmarksmässa blev resultatet 300 intresseanmälningar. Bara på 16:e skärgårdshemvärnskompaniet kammade man hem 35 nya avtal.

Tjugo minuter efter att portarna slagits upp hade Stefan Bengtsson från 4:e skärgårdshemvärnsbataljonen säkrat första namnet. Innan mässan var slut skulle det bli ytterligare 165.

– Kombinationen vildmarksmässa och proffssäljaren Stefan Bengtsson är ett trumfkort för oss, säger Lollo Nordberg, rekryteringsansvarig på Södertörnsgruppen.

Hon har genom kontakter lyckats ordna en förmånlig monterhyra och med hjälp av frivilliga byggt upp en utställning som drog blickarna till sig. Många besökare lockades att kliva in i en kamoufle-

Stefan Bengtsson: Visa upp är nyckelordet för hemvärnet för dagen och tjejer är bäst!

rad observationsplats och se närmare på den utrustning det marina hemvärnet har. För första gången visades också den nya rekryteringsvideon offentligt.

– Om detta skulle ha genomförts på marknadsmässiga villkor skulle det ha kostat enorma summor, berättar Stefan Bengtsson, som själv gladeligt offrar inkomster för att sälja hemvärnet under mässdagarna.

Direktkontakt

Han är gammal ungdomsledare och signalist från Nyköping och flyttade nyss över till kompanistaben på 45:e. Rekrytering är inte svårt för en person med så påtaglig utstrålning och engagemang:

– Jag älskar att vara i hemvärnet och att få tala med människor om mitt stora intresse och vår betydelse för Sveriges försvar.

– Vi måste få direktkontakt, människor i dag är så mättade på information att det krävs ett personligt möte. Men hårdsläppte utan studera först dina kunder lite diskret ett ögonblick innan du går fram, förklarar Stefan sin strategi.

Det är nämligen inte bara högar av

namn som räknas utan kvalitén hela vägen från första kontakten och ändå in i den ordinarie verksamheten. Stefan och Lollo är eniga om att man måste följa upp varje individ metodiskt. Högst några veckor får förflyta till första informationsträffen och max 3–6 månader innan kontraktet är klart. När papperet skrivs på ska rekryten redan vara anmäld till introduktionskursen. En fadder utses från förbandet för att övervaka att allt fungerar.

Sen kommer den stora prövningen: att kunna erbjuda attraktiv utbildning.

– Det är inte givet att just militära fackmän förstår hur man ordnar verklighetsnära och därmed kul övningar, säger Stefan Bengtsson.

Lollo Nordberg vill slå ett slag för att väcka upp nollorna. Hennes erfarenhet är att man med enkla åtgärder kan få tillbaka tio procent.

– Bjud in dem på fika. Det kostar så lite i jämförelse med att rekrytera nya. Var dock försiktig med att placera dem i sina gamla förband. Ibland kan det ligga konflikter med chefer bakom, som gjort att de slutat komma på övningarna.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Skåne visar proffssjukvård

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

SJUKVÅRDEN I HEMVÄRNET har tagit stormsteg framåt under de senaste åren. Nu är det inte längre Alvedon som gäller utan ett alltmer professionellt, akut omhändertagande i stridsmiljön.

I Södra skånska gruppen visade sjukvårdarna under ledning av Röda korsinstruktören Jan Nilsson upp sitt kunnande för Tidskriften Hemvärnet. Den skadade får omedelbart så kallad kamrathjälp och så snart som striden avklingat rycker sjukvårdarna ut. Deras åtgärder kan vara livsavgörande. Fixera nacke, ge morfin, suga slem, ge syrgas, helkroppsundersöka, förbinda skador och förflytta på bärmatta. Hela fem sjukvårdare går åt för en säker operation och det är den som fixerar nacken som talar om i vilket tempo arbetet ska ske.

På kompaniets samlingsplats för skadade har man rest sjukvårdstält 6 som upplyses med stormlykta och hålls varmt med kamin. Ett innertält skyddar från kondens. Att bära fram, packa upp och resa tältet tar endast några minuter. Satsen väger ynka 40 kilo och följer med plutonerna fram. I tältet kan två patienter övervakas. Blodtrycket mäts för att man ska kunna se om de är på väg in i cirkulationssvikt. Svalgtub eller nästub kan sättas för att säkra andningsvägarna. Inom en timme ska en skadad kunna ligga under kirurgens kniv.

I hemvärnets fall finns ännu inga speciella sjuktransportfordon utan man får ta det som finns till hands. I det här fallet används en terrängbil 20.

– Vi är mycket nöjda med utrustningen men tittar avundsjukt på de bärvagnar som används på fotbollsmatcher, säger hemvärnssjukvårdare Sofi Brännström som plötsligt rest sig från baren där hon stannat för Anders Kämpes kamera.

Morfinet påverkar andningen. Syrgas kan därför behövas samtidigt.

Sjukvårdstält 6 är en fantastisk standardhöjning för sjukvårdare som varit vana vid skärmskydd av granris och presenningar.

En hel svärm av sjukvårdare krävs för att patienten ska få hjälp i rätt ordning och utan att skadorna förvärras.

Terrängbilen funkar för sjuktransporter, men det blir trångt om alla åtta bärarna lastas i.

Snabbguide till militära sevärdheter

Passa på att besöka ett försvarshistoriskt museum i sommar. Ett drygt femtiotal museer eller gamla försvarsanläggningar står öppna för allmänheten och här är några av dem.

TEXT: HANSEMAN CALÅS

Förvarsmakten har prudentligt delat upp museerna i två kategorier, nämligen garnisons- och regementsmuseer och museer med militär anknytning. I den första kategorin visas ett förbands historia, där förbandet också är huvudman för museets samlingar och drift. I den senare kategorin drivs anläggningen av en stiftelse, förening eller kommun.

• Sollefteå museum

I Sollefteå har I21:s och T3:s samlingar övertagits av kommunen och samlats i ett nytt stadsmuseum. Exponeringen är dock inte lyckad, drygt 100 års militärhistoria har trängts ihop på några ynka kvadratmeter. Bland de fåtalet militära minnen noteras dock en äldre fältpackning som var vanlig i infanteriet under mellankrigstiden.

• Flyg- & Lottamuseet, Östersund

Ett unikt museum som är förlagt till en numera nedlagd krigsbas (Oplanda flygfält) utanför Östersund. Flygfältet är numera trädbevuxet men hangarer och taxbanor finns kvar. Lottamuseet är inrymt i en barack från 1930-talet, och dit flyttades 1995 det så kallade taktikrummet som varit inrymt i ett bergrum. Flygmuseet har plan som A37 Viggen, flygande Tunnan från 1950-talet (J 29), Sk 50 Saab Safir, ambulansplan samt ett flertal flygmotorer.

För öppettider, ring 063-35601.

• Hemsö fästning, Ångermanland

Redan i slutet av 1800-talet diskuterades att befästa Ångermanälvens mynning och omkring 1920 var de första batterierna på plats, som senare skulle bli ett större försvarsverk. Den anläggning som är öppen för visning byggdes åren 1961-63, och visar dåtidens inredning av kustbefästningar med kanoner, centralinstrument, radaranläggning och logementstandard. Besättning var 100 man som levde skyddat i urberget.

Öppet: Juni, tisdag-söndag klockan 11-17, onsdag klockan 11-20. Måndagar stängt. Tel turistbyrån 0611-881 40, hemsida www.hemso.com.

• Stiftelsen militärfordonsmuseum, Malmköping

Malmköping har gamla traditioner som militär förläggingsort. Strax bredvid exercisheden finns två utflyktsmål: veteranjärnvägen och militärfordonsmuseet. Entusiaster har samlat ihop ett sextiotal militära fordon som tjänstgjort i det svenska försvaret. Här finns Willys klassiska krigsjeep, radiosuggan (radiopersonterrängbil 915) och inte minst KP-bil m/42 som gjort FN-tjänst och använts under cirka 50 år inom försvaret.

Öppet 1 maj-15 september, måndag-fredag klockan 10-16 samt även lördag-söndag klockan 11-17. Tel: 0157-204 51

• **Flygvapenmuseet, Malmslätt**
Malmen, utanför Linköping, är den näst äldsta aktiva flygplatsen i Sverige. Ljungbyhed var den första. Under flera decennier har tyvärr åtskilliga flygplanstyper i flygvapnet skrotats, varför vissa originalmodeller saknas helt i samlingarna, tyvärr även Sveriges första jetflygplan SAAB-byggda J21R. Först 1984 invigdes museet som Sveriges första statliga och största flygmuseum och besöksantalet har under de senaste åren pendlat omkring 45 000 årligen. I lokalerna visas hur det militära flyget, som startade 1912, har utvecklats under de senaste 90 åren.

Öppet året runt juni-augusti, måndag-söndag klockan 10-17 och september-maj, tisdag-söndag klockan 12-16. Tel: 013-28 36 38.

• Sjaröfortet, Ljusterö

Detta fort, vid en av Stockholms inseglingsleder, byggdes redan i början av 1900-talet för huvudstadens försvar. Efter renovering under sent 1990-tal är valda delar öppna för besök och Svenska Turistföreningen (STF) har även ett vandrarhem på ön. Sommartid finns också båtförbindelse med Waxholmsbolaget.

För information och bokning ring 08-542 431 49.

Del av Sjaröfortets exteriör före restaureringen. FOTO: JAN CASSEL

• Armémuseum, Stockholm

Byggnaderna har militära traditioner sedan 1600-talet och har varit det svenska artilleriets centraldepå. Museet är nyrenoverat och skildrar Sveriges landbaseerade försvar och krig från medeltid till Försvarsmaktens nuvarande internationella åtaganden. Trevlig museishop och restaurang finns.

Öppet året runt. Tel: 08-788 95 35.

● Vasamuseet, Stockholm

Sveriges tredje museum i besöksantal med drygt 783 000 insläpp år 2003. Ingår vid sidan av Sjöhistoriska museet i Stockholm och Marinhistoriska museet i Karlskrona numera i Statens maritima museer. Huvudintresset kretsar kring det restaurerade skeppet, men det finns ständigt specialutställningar med tyngdpunkt på marint 1600-tal och dess hantverk.

Öppet året runt. Tel: 08-519 548 00.

● Sjöhistoriska museet, Stockholm

Huvudstadens andra maritima museum som visar såväl den civila sjöfartens historia som den svenska flottans utveckling. I höst uppmärksammas att det är tio år sedan "Estonia" förläste. Trevlig museishop och café finns.

Öppet året runt. Tel: 08-519 549 00.

● Medeltidsmuseet, Stockholm

Medeltidsmuseet som ligger på historisk mark (under Rikspan, bredvid Riksdagshuset) är visserligen inte ett militärmuseum, men har en avdelning som skildrar försvaret av det medeltida Stockholm. Här finns en kammarbyssa av smidesjärn från början av 1400-talet som ingått i huvudstadens försvarsverk samt några kanoner ("Slangor") som bärgats från Riddarholmsskeppet.

Öppet tisdag-söndag 11-17, torsdag 11-21. Måndagar stängt (1 juni-31 augusti 11-19).

Kanon med en rekonstruerad burgundisk lavett från början av 1400-talet.

FOTO: HENRIK HULTGREN
STOCKHOLMS STADSMUSEUM

● Vaxholms Fästnings Museum

Kastellet utanför Vaxholm daterar sig från Gustav Vasa och byggdes för försvaret av huvudstaden. Efter renoveringen 2003 är fästningsmuseet Försvarsmaktens största museum. Här kan man uppleva de gamla arrestlokalerna, kommandantens kontor och ordergivning i en minstation samt dokumentation om och föremål från kustförsvaret under 500 år.

Öppet dagligen 1 juni-29 augusti. Inträde: vuxen 50 kr; barn under 16 gratis. Buss 670 från Tekniska högskolan och båt från Strömkajen vid Grand Hotel. Tel: 08-541 721 57.

● Strängnäs regementsmuseum

Sörmlands regemente är förmodligen ett av landets historiskt bäst dokumenterade förband – från indelningsverket till nutid. I museet 18 400 personer namngivna som tjänstgjort vid detta infanteriförband som deltagit i åtskilliga krig och som räddade Stockholm från ryssen 1719. I anknytning till museet, invigt 1997, finns ett soldattorp och ett flertal stridsfordon.

Öppet vardagar klockan 8-16. Tel: 0152- 284 92 alt 0152-280 00 (garnisonsväxeln).

● Livrustkammaren, Stockholms slott

Livrustkammaren är inte ett utpräglat militärmuseum, men visst finns det en och annan uniform med kungligt snitt och inte minst Gustav II Adolfs blodiga skjorta från slaget vid Lützen 1632. Livrustkammaren noterade 2002 hela 111 500 besökare och i år är temat fäktning.

Öppet juni-augusti alla dagar 10-17. Telesvar: 08-10 24 88. Tel: 08-519 555 44

● Hässleholms Militärhistoriska Museum

Öppet sommartid juni-medio september onsdag-söndag klockan 11-16. Inträde: 20 kronor. Mer info: Turistbyrån, Hässleholm 0451-267 300.

● Göteborgs Maritima Centrum

Världens största flytande marinmuseum med 18 fartyg förlagda i närheten av Operahuset vid Göta Älvstranden. Bland militära flytetyg kan nämnas jagaren Småland och ubåten Nordkaparen. Museet började byggas upp 1987 i samband med att de stora varven hade avvecklats.

Öppet maj-augusti 10-18. Inträde: vuxen 70 kronor; barn 7-15 år 30 kronor; familjebiljett (2 vuxna, 2 barn) 180 kronor. Information: 031-10 59 50.

● Fästningsmuseet, Karlsborg

Museet som öppnades 1962 skildrar fästningens dryga 150-åriga historia samt de många förband som varit förlagda till området och staden. Fästningsbygget startade under 1800-talet, som en reservstad för regeringen och stod färdig 1909, men tyvärr hade vapentechniken gjort fästningskonstruktionen helt omodern. Museet är ett populärt turistmål med drygt 20 000 besökare årligen.

Öppet året runt. Tel: 0505-45 18 26.

Karlsborgs fästning, byggd i sandsten, var hopplöst omodern när den stod färdig i slutet av 1800-talet och användes under andra världskriget för förvaring av delar av den svenska guldreserven.

FOTO: JAN CASSEL

● Pansarmuseet Axvall

Detta museum är i storleksordning det fjärde i Europa vad avser fordonsinnehav. Samlingarna utgörs av ett 80-tal fordon. Huvuddelen är pansarfordon som använts i det svenska försvaret eller testats.

Sommaröppet maj, juni och augusti, onsdag-söndag 10-16, juli alla dagar, 10-16. Inträde: vuxen 20 kronor; under 15 år 10 kronor. Tel 0511-621 38.

● **Marinmuseet, Karlskrona**

Marinmuseet har anor som "modellkammare" från 1752, men nu i nya lokaler vid ön Stumholmen som under 300 år varit flottans huvudstation. Samlingarna och dess exponering är på många sätt unika och dokumenterar den svenska marinens historia. Fartygsmodeller, gallionsfigurer, marina objekt och kanoner i skön blandning. Våren 2003 öppnades en ny utställning i en tunnel om det dolda kulturlandskapet under vattnet.

Sommaröppet juni-augusti dagligen 10-18. Inträde: vuxen 50 kronor, 12-16 år 25 kronor, upp till 11 år fritt inträde. (Med kulturavskortet 50 procent rabatt.) Tel: 0455-539 00.

● **Beredskapsmuseet, Viken**

Beredskapsmuseet, 13 km norr Helsingborg efter väg 111, har profilerats som "Sveriges enda museum i en underjordisk anläggning från andra världskriget". Här finns intakta underjordiska befästningar, ditförda kanoner från andra kustbefästningar, en samling stadsvärn, museibutik och Kanoncaféet som serverar såväl kaffe som beredskapsärtsoppa.

För mer information om detaljerade öppettider hänvisas till adressen www.beredskapsmuseet.com eller telefon 042-22 40 39.

Anläggningen är öppen dagligen juni-augusti klockan 11-17 och sporadiskt övriga månader mars-maj och september-november. Inträde: vuxen 60 kronor, 11-15 år 30 kronor.

● **Grimetons radiostation, Varberg**

Grimetons radiostation utanför Varberg, invigd 1924, kan bli ett nytt objekt på Världsarvslistan 2004. Stationens civila sändningar på långvåg, med den ursprungliga utrustningen, upphörde i mitten av 1980-talet, har också haft en militär betydelse under andra världskriget. Då var Grimeton ett skyddsobjekt som till en början bevakades av landstormsgubbar i trekantig hatt och även hade eget driftvärn.

Sändaren, vars hjärta fortfarande är en fungerande växelströmgenerator (alternator), konstruerades av den svenska ingenjören Ernst Alexanderson som samlade på sig hela 344 patent. 20 Alexander-son-sändare byggdes i USA och Grimetonsändaren är den enda som är bevarad.

Anläggningen drivs i dag av en stiftelse och är sommartid öppen för besök eller efter överenskommelse.

Tel: 0340-674251.

● **Kungliga Myntkabinettet, Stockholm**

Bland samlingarna av all världens pengar och de svenska myntens 1000-åriga historia finns också en del objekt med militär anknytning som medaljer – ett medium för propaganda, självhävdelse och skönhet. Myntkabinettet ligger på Slottsbacken 6, mitt emot slottets norra långsida.

Öppet året runt. Tel: 08-519 55 300.

● **Frihedsmuseet, Churchill-parken, Köpenhamn**

Museet skildrar ockupationsåren 1940-1945 med huvudvikt på motståndsrörelsens insatser med illegal press, sabotage, luftlandsättningar av engelskt flyg, räddningen av danska judar, strejker och samarbetet med den danska brigaden som utbildades i Sverige. Museet ligger i anknytning till den kända skulpturen "den lille havsfruen" vid inloppet till Köpenhamns hamn.

Öppet 1 juni-15 september klockan 10-16, tisdag-lördag söndag 10-17 och övriga året stängs museet en timme tidigare. Tel: (+46) 33 13 77 14. www.frihedsmuseet.dk

Hembyggd pansarbil som användes i samband med att den tyska ockupationsmakten kapitulerade 1945.

FOTO: HANSEMAN CALÅS.

FAKTA

Upptäcktsresan

Gratispublikationen Upptäcktsresan, som utges årligen av Svenskt Kulturarv, säljer kulturavskortet som ger minst 50 procents rabatt på entréavgifterna till drygt 300 besöksmål som finns i publikationen. Flera av de större museerna i denna artikel är anslutna till kulturavskortet. Information: 044-10 10 22 eller www.svensktkulturarv.com

FAKTA

Bodens fästning

Den sista biten upp till fortet kräver bil. Öppettider: alla dagar mellan den 23 juni och 10 augusti. Fikaserveringen i marketenteriet är öppen mellan klockan 10 och 18. Guidade turer sker varje hel timme. För grupper kan specialvisningar anordnas.

Fästningsguiden tel 070-266 31 62 eller 0921-48 30 60. www.rodbergsfortet.com

Först på 1990-talet började man lägga ned fortet. Här radorummet.

Boden var bästa platsen för försvaret av Malmbanan

Titta in i topphemliga låset för Sverige

Bodens fästning byggdes för att trygga transporterna på Malmbanan och som ett lås för anfall mot södra Sverige.

Fram till mitten av 1800-talet ansågs Norrbotten som en glömd del av Sverige, en avkrok utan värde. Men så plötsligt hittades malm i Malmberget och Kiruna. För att lösa transporten började staten bygga Malmbanan från Luleå västerut. Samtidigt byggde Ryssland ut järnvägsnätet genom Finland mot Torneå. Ryssarna ansågs sträva efter att nå öppet vatten i norra Norge. Generalstaben i Stockholm fick därför i uppgift att ordna försvaret av Norrbotten och i synnerhet skyddet av Malmbanan. Befolkningen i norra Sverige kunde själva inte bemanna en tillräckligt stor armé för att möta den potentiella fienden.

När järnvägen 1894 slutligen nådde Boden kunde armén plötsligt transportera upp trupp och utrustning från södra Sve-

Makaber detalj i sjukstugan, där även amputationer utfördes.

rige. Men företaget ansågs osäkert eftersom fienden troligen skulle lyckas slå de ankommande trupperna redan innan dessa grupperats.

Lösningen blev att de stridskrafter som mobiliserades i norr skulle fördröja fienden från Kalix till Luleå. Där skulle styrkorna söderifrån samlas för att möta den framryckande fienden, som nu ansågs ha långa och svåra underhållslinjer.

Plats för styrkesamling

För att återta Norrbotten krävdes en plats för att styrkesamla och därför behövde man bygga en fästning på en plats där fienden inte kunde gå förbi. Samtidigt skulle fästningen skydda järnvägen, som nu ansågs vara Sveriges pulsåder i norr.

Den bästa platsen fann man i Boden.

Järnvägen passerade här Luleå älv och bildade knutpunkt med Ofotenbanan mot norska Narvik. Generalstaben ansåg också att de bästa övergångsställena av älven låg i Boden. Området låg dessutom tillräckligt långt in i landet för att fästningen inte skulle överraskas av ett tillslag från havet.

Beslutet att bygga fästningen togs år 1900 av Sveriges riksdag. Den totala budgeten var 8,7 miljoner och anläggningen skulle sprängas in i berg. Beräkningarna var dock alldeles för optimistiska. Redan 1904 uppgick de totala kostnaderna till 18,9 miljoner kronor. För att få stopp på miljonrullningen ströks det sjätte, redan påbörjade fortet på Paglaberget. I dagens penningvärde anses hela investeringen för de fem stora bergforten med pansartorn motsvara fyra miljarder kronor.

Topphemlig i 100 år

Anläggningarna blev relativt snart överflyglade av den vapentekniska utvecklingen. År 1992 utgick Degerbergs- och Gammelängsforten ur krigsorganisationen och 1998 utgick Rödbergsfortet och fästningen med mark, pansarhinder och skansar avvecklas. Samma dag var det öppet hus på Rödbergsfortet och tusentals invånare i Boden fick möjlighet att se anläggningen som i nära 100 år varit en topphemlig militärstrategisk punkt. Dagen avslutades med föreläsningsskjutning med skarp ammunition ledd av den sista fortchefen, kapten Henry Rova.

Idag kan man som turist besöka den anrika anläggningen och visas runt av kunniga guider. I berget är logement, matsalar, tvätttrum, radiorum, sjukstugan och kök bevarade i ursprungligt skick. I sjukstugan har doktorn precis avslutat en underbensamputation. På logementet står soldaten lutad över sängen i ett desperat försök att förstå. Varför skulle just jag hamna här?

TEXT OCH FOTO:
NIKLAS KÄMPARGÅRD

Meta mentor för militära tjejer

Meta Wonisch vill ordna en snygg avslutning när Luftfartsverkets driftvärn läggs ned.

INTERVJU & FOTO: ULF IVARSSON

En värdig avveckling är allt som återstår för Luftfartsverkets driftvärn. Den har driftvärnschef Meta Wonisch föresatt sig att genomföra som sitt möjligen sista bidrag till frivilligförsvaret. Sedan 1997 har hon lett det en gång rätt betydande driftvärnet vid myndigheten. Hon är en välkänd och populär frontfigur i driftvärnskretsar och enda kvinnan på sin befattning, vilket väcker viss uppmärksamhet.

När man frågar människor i branschen vad de tycker om Meta är uppfattningen samstämmig: En mycket duktig och engagerad kollega.

Lutade sig över ritningar

Det hela började en dag 1991 när Meta som vanligt lutade sig över ritningarna på flygplatsavdelningen. Hennes närmaste chefsom också var driftvärnsledare kom in och undrade om inte Meta ville gå med i driftvärnet. Så blev det, och en snabb karriär likaså. Intresset var stort och för att försäkra sig om att få behålla tjejkompisar i förbandet gick Meta om grundkursen flera gånger som mentor. På den tiden hade man manstarka plutoner på de stora flygplatserna och huvudkontoret i Norrköping. Även i sin civila anställning kom Meta senare att ägna sig åt uppgifter med militär anknytning, nämligen baser och banor som byggts för att användas av flyget vid höjd beredskap. NBC-planering ingår också i jobbet.

Vid kommande årsskifte delas luftfartsverket och Meta går då över till myndighetsdelen. Nyligen har hon börjat arbeta på sektionen för flygtrafiktjänst. Där samarbetar hon med flygvapnet. Samtidigt har Meta kvar ansvaret för driftvärnet till dess den sista prylen lämnats in.

– Hela tiden i driftvärnet har varit otroligt utvecklande för mig personligen och på samma gång meriterande för jobbet. Organisationen är en utmärkt samling av olika förmågor, men

tyvärr har vi varit bundna till händer och fötter i fredstid.

ÖCB gillade inte

För att gå runt det problemet ville Meta och andra chefer sätta upp så kallade civila insatsgrupper, CIG. De hade precis klart för sig vad grupperna skulle användas till. Den breda utbildning som ges i driftvärnet är perfekt i flygplatsernas verklighet.

– Tyvärr gillade inte dåvarande ÖCB, Överstyrelsen för civil beredskap idén. Och statsmakterna tycks ha en gammal rädsla för att använda militär sedan skotten mot demonstrerande arbetare i Ådalen 1931, så det hela rann ut i sanden.

– Fredsnyttan med driftvärnet har sina förespråkare även på chefsnivå i verket, ändå kom vi aldrig till skott. Problemet verkar vara att det finns en typiskt svensk, blåögd inställning till de nya hoten och en tveksamhet på grund av att civila insatsgrupper hamnar i en juridisk gråzon, säger Meta.

”Problemet är att det finns en typiskt svensk, blåögd inställning till de nya hoten”

Inte heller ÖCB:s efterträdare KBM, krisberedskapsmyndigheten visar något intresse.

– Åsikten är att risken för stora attentat mot svenska flygplatser är liten. Ändå vill de ha någon form av beredskap. Konstigt nog drar de då redan i år in stödet till vårt driftvärn, som är den enda omedelbart tillgängliga resurs vi har.

Byta uniform

Meta är både förvånad och förundrad över slutsatserna i utredningen om driftvärnet. Ansvaret för flygplatserna ska enligt rikshemvärnschefen läggas på hemvärnet, som inte känner till anläggningarna. En utväg kan vara att

helt enkelt byta uniform på driftvärnssoldaterna och göra dem till särskilda beredskapspoliser. Saken utreds för närvarande på Luftfartsverket.

Beredskapspoliser är en produkt av invasionsförsvaret, men en ändring är på gång så att de även ska kunna användas vid extraordinära händelser i fred.

– Något måste göras, om katastrofen väl inträffar kommer alla ändå att skrika på resurser. Människor med ansvarskänsla, kompetens och utbildning behövs som problemlösare och för att bidra till samhällets stöd vid kriser av större kaliber. Då borde vi utnyttja de verktyg som finns, säger Meta.

Högvakt utan Meta

Det är efter senaste beskedet från KBM osäkert om Metas militärer får någon mer övning.

Men några av soldaterna ska i alla fall delta i Östgöta hemvärns högvakt. I år får de klara sig utan Meta, som annars gillar denna skarpa vakttjänst runt kungens slott. För två år sedan gick hon som stf vaktchef på Drottningholm. Istället blir det kanske mera tid för andra intressen, motorcykel, baseball, jakt och westernridning.

På bordet framför oss har Meta dukat upp några föremål som symboliserar viktiga händelser i hennes liv. Där finns originaldokumentet för dåvarande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens driftvärn, undertecknat av Gustaf Petri. Urkunden från 1941 är kvalificerat hemlig och skulle ”förvaras under lås”. Den ska Meta donera till hemvärnsmuseet. Intill det historiska papperet ligger en liten plastmotorcykel. På 50-årsdagen fick Meta av mannen i sitt liv en ”Softail Heritage Classic”. Att i makligt tempo fara genom landskapet och uppleva variationen av dofter, solvärmen i ansiktet och det trygga dunket från motorn är en berusande känsla, hävdar Meta.

Namn:
Meta Wonisch.

Ålder:
52 år.

Familj:
Man och vuxen dotter.

Bor:
I Jonstorp strax söder om Norrköping.

Intressen:
Motorcykel, baseball, softball, jakt, ridning och familjeföretaget Greenman.

Läser helst:
Engelska deckare och romaner.

Ser på TV:
Discovery, National Geographic, vetenskap och krigshistoria.

Gillar:
Stekt fläsk med löksås och folk som vågar stå för sina svagheter.

Ny portal för alla hemvärnsförband

Rikshemvärnsavdelningen lanserar nu en gemensam webbplats för hemvärnsförbanden.

Den nya portalen ska göra det lättare för allmänheten att hitta information om hemvärdet. Framförallt förenklar portalens sökandet för den som vill anmäla sitt intresse för ett visst förband. Syftet med hemvärdet på internet är alltså både information utåt och rekrytering. I den mån intern information förekommer ska den utformas på ett sådant sätt att den är läsvärd även för besökare utifrån.

Klicka till rätt förband

Portalens grundläggande utseende påminner om <http://www.mil.se> som har tre kolumner. Vänstra kolumnen (1) innehåller nyhetsrubriker, mittkolumnen (2) innehåller huvudinformationen, nyhet eller artikel. I högerkolumnen finns kalender (3), banners (4) faktarutor (5) och bilder.

Adressen <http://hemvarnet.se> används och det finns underkonton för de olika hemvärnsförbanden av typen [http://hemvarnet.se/\[Förbandsnamn\]](http://hemvarnet.se/[Förbandsnamn])

Om man klickar på kartan (6) i sidhuvudet kan man klicka sig vidare via MD/MD-grupper eller via län/kommuner för att komma till rätt förband.

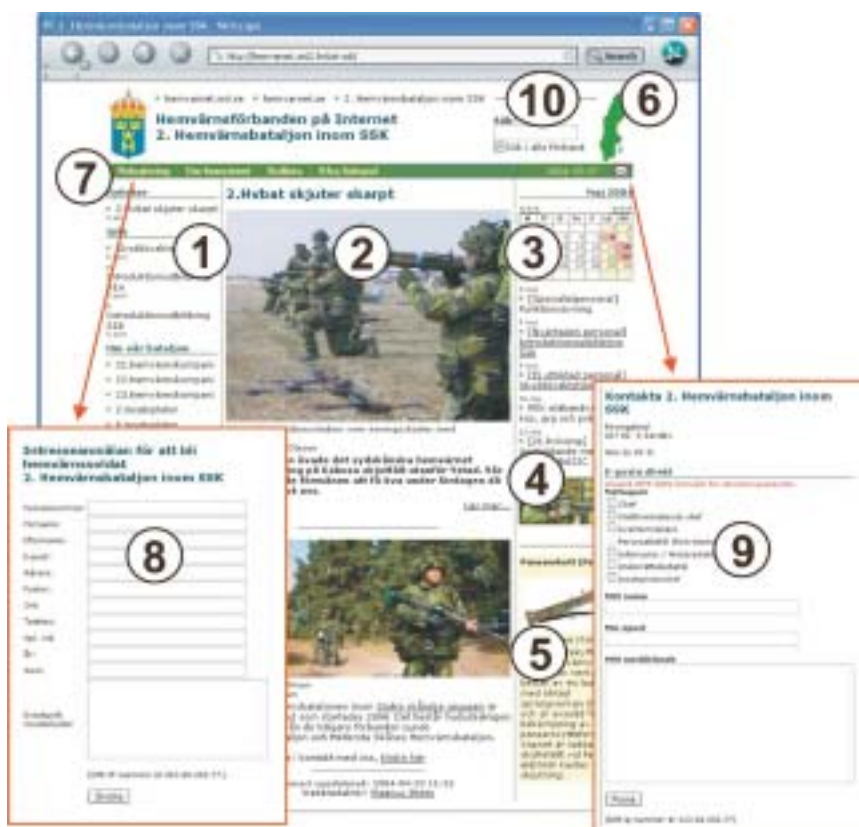
Det finns gemensam information om rekrytering (7) som utmynnar i ett formulär för intresseanmälan (8). Informationen skickas till den MD-grupp som ansvarar för det förband som ansökan gäller.

Det finns även ett epostformulär (9) där olika befattningshavare inom förbandet kan kontaktas.

Sökning efter ord och uttryck kan ske över hela hemvarnet.se och om man är in på ett enskilt förband även enbart inom detta förband.

Viktigast att kunna skriva

Att sköta en webbplats under hemvarnet.se är mycket enkelt. Den grundläggande strukturen och det grafiska utseendet kan endast ändras av administratörskontot. Webbaserad administration

Den nya portalen ger hemvärdet ett nytt, enhetligt ansikte.

används för förbanden och de slutgiltiga webbsidorna genereras från en databas med den inmatade informationen.

Det viktiga är att man är duktig på informationstjänst, alltså att skriva samt har grundläggande kunskaper i bildbehandling. Den som sköter om förbandets webbplats tituleras webbredaktör. Den som handhar startsidan hemvarnet.se är chefredaktör. Dessutom finns en administratör som lägger upp konton och rättigheter.

Endast hvbataljoner och hvmusikkårer får öppna konto men kompanier och plutoner kan ha egen information under respektive bataljon. Det är möjligt att ha flera webbredaktörer på en webbplats. Innehållsmässigt ska hemvarnet.se så långt som möjligt ansluta sig till "[Handbok mil.se](http://Handbok.mil.se)". Detta regelverk fastslår policy och skrivregler.

Bildhanteringen är mycket enkel. Omskalning till fem olika format görs av systemet när bilderna läggs in och dessutom finns en automatisk gallerifunktion för besökaren. Alla förband har tillgång till samtliga bilder i systemet och dessutom finns merparten av hemvärnsrelaterade bilder från FBB (Försvarets Bildbyrå) inlagda.

Länkar, artiklar, faktarutor och banners läggs in av chefredaktören och kan utnyttjas av alla. Menyalternativen styrs också av chefredaktören.

Även e-post

Förbandens webbredaktörer kan bidra till startsidan genom att producera artiklar och bannerbilder som skickas till chefredaktören för godkännande. Genom att använda viss html-kodning kan sidornas utseende styras mer i detalj.

En grundläggande e-posttjänst finns också. Webbredaktören lägger in e-postadresserna för viktiga befattningshavare på sitt förband. Sedan kan besökaren e-posta dessa via ett formulär på förbandets webbplats. Den som skickar meddelandet kan ej se mottagarens faktiska e-postadress. För de förband som är anslutna till **hemvarnet.se** finns även möjlighet att direkt ladda ner material för rekrytering.

Med den gemensamma tekniska lösning som finns på hemvarnet.se går det att hålla effektiva kurser i webbproduktion. Utbildning för **hemvarnet.se** kommer därför att ingå i HvSS kursutbud. Webbredaktörerna har dessutom onlinehjälp, länk till manual i pdf-format samt olika sätt att komma i kontakt med chefredaktör/administratör.

Privata sidor kollas

Information som är potentiellt säkerhetshotande får ej förekomma. Till sådant hör tid och plats för övningar med vapen, namn på hemvärnspersonal, lösenordsskyddade webbsidor samt chat-sidor. De nuvarande "privata" hemvärnssidorna bryter ofta mot dessa förbud. HKV/Info i samarbete med rikshemvärnsavdelningen kommer framöver att vidta åtgärder mot dessa hemsidor.

Den server som inköpts har viss säkerhet mot förlust av information. Administratören gör dessutom regelbundet säkerhetskopior på databasen. Olika säkerhetsåtgärder är gjorda för att hindra obehöriga från att ändra informationen på webbplatsen. All trafik loggas och även försök till ändringar kommer att polisanmälans.

Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter innebär att vi måste spara alla bortsorterade webbsidor (även dagens hemvärnssidor) och det finns stöd i systemet för detta. Förbandet ska även kunna lämna ut en handling (det vill säga innehåll på en eller flera webbsidor) till alla som begär det.

Ansvarig för utveckling av den nya webbplatsen har varit MDN/Info och huvudman för webbplatsen är rikshemvärnsrådet.

TEXT: PER OLA OLSSON

**Förband som vill ha webbplats på hemvarnet.se kan skicka intresseanmälan till sysop@hemvarnet.se
Kostnaden för förbanden är noll.**

Pampigare med många

För att få fler att komma genomförde sex frivilligorganisationer i Blekinge sina årsmöten i ett svep samma dag

Med pompa och ståt marscherade sex hemvärnsungdomar från Karlskrona in i aulan på Blekinge flygflottilj, ackompanjerade av KA 2- oktetten från Karlskrona. I handen bar de respektive organisations fana. Totalt hade knappt hundra frivilliga sökt sig till F17 den blåsiga lördagen den 20 mars för att delta i Frivilligorganisationernas samarbetsorganisationers, FOS, årsmöte.

Ordföranden Jan-Åke Karlsson från Ronneby öppnade den gemensamma delen av dagen med att berätta vad som stod på programmet. Efter lunch var tiden avsatt för årsmöten inom respektive frivilligorganisation. Totalt hade sex organisationer sökt sig till F17 för att tillsammans göra årsmötena mer positiva och mer besökta.

– Det är ett sätt att göra exempelvis medaljutdelningen mer pampig och mer uppmärksam, säger Roland Johansson från Blekinge HBR. Utdelningen blir avsevärt mycket mer högtidlig i närvaron av högre militära chefer och det stora deltagarantalet.

Frivillig kompetens behövs

Inledningsvis gav flottiljchefen på F17, överste Lars Lundell sin syn på det kommande försvarsbeslutet och de eventuella besparingar som kan drabba Blekinge. Oron och osäkerheten är självfallet stor bland Blekinges frivilligorganisationer inför frågan om förbanden ska finnas kvar eller inte. Samma sak som drabbat de stamanställda på flottiljen liksom på övriga förband i landet där officerare och civilanställda inte kan vara säkra på att behålla arbetet. Lundell berättade också att F17 möjligen i framtiden kan behöva hjälp av specialinstruktörer under korta perioder för att täcka underskottet av yrkesofficerare och instruktörer under stora utbildningssatsningar och kanske också övningar.

– Varje gång vi kör stora motorutbildningar för årets värnpliktiga har vi ett stort underskott på motorbefäl och motorinstruktörer. Kanske vore det då lämpligt att använda sig av den kompetens som finns

F 17 kan behöva kompetens från frivilligorganisationerna, säger Lars Lundell.

i Blekinges frivilligorganisationer, berättade Lars Lundell.

Flottiljchefen passade också på att slå ett slag för den nalkande flygdagen på F17 den 29 augusti i år då flottiljen firar 60 års jubileum.

Blir billigare

Strax före lunch startade utdelningen av medaljer, förtjänststecken och gåvor. I tur och ordning gick respektive organisation fram till podiet och kallade fram aktuella jubilarer.

Lunchen avnjöts i matsalen på F17 och under eftermiddagen kallade de sex olika organisationerna till varsitt årsmöte.

– Syftet med gemensamma årsmöten är att locka mer folk till mötena, men också att förenkla för myndighetens kontakter och för våra militära chefer från regementen och flottiljer som då enbart behöver åka på ett årsmöte istället för sex.

Det är kutym att alltid bjuda in våra högre chefer och jag har förstått att officerarna uppskattar samarbete och samlokalisering. Dessutom blir det ju faktiskt billigare, säger Jan-Åke Karlsson, ordförande för Blekinge FOS.

TEXT & BILD: NIKLAS KÄMPARGÅRD
niklas@kampargard.com

Birger gör patron ur

Efter att ha haft hemvärnskontrakt i 60 år den 22 maj 2004 tycker Birger Vistrand i Långshyttan att det är dags att en gång för alla göra patron ur på både vapen och hemvärn.

Birger Vistrand med en del av sina skjutpriser.

Samma år som Charles Lindberg flög över Atlanten föddes Birger Vistrand, det vill säga 1927. Redan i femtonårsåldern gick Birger med i skytteföreningen hemma i Långshyttan.

– Därför var det naturligt för mig att gå med i hemvärnet. Då

blev det ändå mer skjutövningar.

I huvudsak fick man använda egna grejer. Det var i princip bara geväret och hjälmen kronan stod för. På armen bar hemvärnsmännen en bindel med ett H.

Sprang ifrån furiren

– Jag ryckte in på Dalregementet vintern 1945, nionde kompaniets pionjärpluton. Sommarmånaderna tillbringade vi på Rommehed utanför Borlänge. Vid ett tillfälle var det sprängmarsch tillbaka till lägret. Vi sprang ifrån furiren (Flykt) som blev

rosenrasande. Som straff fick vi om och om igen skaka våra filter som kontrollerades på kaserngården med ett rapp av käppen säger Birger med ett skrott gurglande i halsen.

Under Birgers tid i hemvärnet har nio kompanichefer passerat revy. Den förste från inträdet 1944 till 1946 var den smått legendariske Einar Trång, som var en av Sveriges bästa gevärsskyttar. Sedan måste även Edvard Malmström nämnas, han var chef från 1961 till 1991.

De senaste femton åren har Birger varit plutonchef på Husby kompani, den kompanienhet som han varit trogen hela sin bana inom hemvärnet.

Mycket slit och släp

Birger började redan som trettonåring på Fagersta Bruk i Långshyttan. I dag heter det Erasteel. Efter lumpen blev det Stjärnsunds bruk som 1952 köptes av Korsnäs och bytte namn. Här ägnade sig Birger åt skogsarbete genom egen inlärnin-

– Även om jag basade så fasade jag över hur karlarna fick slita ont med bågsågar,

fogsvansar och yxor. För att inte tala om hästarna som ofta kördes av finnar på den tiden. Tur det hela tog slut och ersattes av maskiner, säger Birger med visst vemod i rösten.

Det blev 42 år på Korsnäs innan pensioneringen.

Med livskamraten Karin Mohlin har Birger kamperat i 34 år utan att gifta sig. Karin har själv varit aktiv inom den civila skytteverksamheten och även varit med i lottakären.

Efter lång och trogen tjänst med bland annat 360 dagars repetitionsövningar som värnpliktig, tolv gånger skyttmästare i Husby hemvärnskompani, samt flera gånger uttagen i Dalalaget i skytte så är det dags för Birger att slutgiltigt lämna hemvärnet, vända blad och ägna sig åt annat.

– Det är med visst vemod jag lämnar säger Birger, men samtidigt tycker jag att jag har gjort mitt och att andra får ta över.

TEXT & FOTO:

PG EKLÖF,

DALREGELEMENTSGRUPPEN

Internetrekrytering allt hetare

Uppfinningsrikedomen när det gäller rekrytering är stor i landet.

Rekrytering på nätet förutsätter att bataljonernas och kompaniernas hemsidor har en rekryteringsinång, lämpligen **www.soldat.nu**. Kapten Ralf Haglund, Livgardesgruppen (hemvärnet i Stockholms län) uppger att intresseanmälningarna via nätet är stadigt ökande och rör sig om minst 150 på årsbasis. Glädjande är också att utskicket av 30 000 pliktverksadresser förmodligen kommer att generera 140 nya hemvärnskontrakt under våren.

Via Pliktverket har Dalregementsgruppen raggat namn på dalmasar som gör värnplikt i angränsande län. Major PG Ek-

löf har tillsammans med representanter från en insatspluton besökt P 10 (Strängnäs), A9 (Kristinehamn), Livgardet (Kungsängen) och S1 (Enköping). F4 (Östersund) kommer att besökas.

– Effekterna av besöken syns inte än, men kan det röra sig om en ett dussintal som vill kontraktsskriva, säger PG Eklöf.

Västerort hemvärnskompani (Bromma) kommer också under våren att presentera hemvärnet för 400 värnpliktiga på Livgardet.

En originell metod praktiseras i Vallentuna:

– I samband med en årlig flygdag lånar vi ut uniformer och utrustning så att intresserade kan fotografera sig på platsen. De får sedan ett foto med hem samtidigt som vi fått en bearbetningsadress. Vår ambition är också att kompaniet ska sy-

nas i lokalpressen minst en gång per år, säger kompanichef Kalle Friman, Vallentuna hvkompani.

– Alla kompanier är inte så lyckligt lottrade att de har en slottsflygel som hemvärnsgård, men det har vi på Västerort hvkompani. Vid senaste rekryteringsdagen samarbetade vi med villaföreningen och scouterna, berättar Bo Ericsson, rekryteringsansvarig.

Ljungaledsmarschen, som 2004 genomförs den 7–10 augusti för tredje gången, är exempel på ett civilmilitärt samarbete mellan Bergs Hemvärn, Jämtlandgruppen och Bergs kommun vilket förhoppningsvis skapar lokala arbetstillfällen och PR för frivilligförsvaret. Deltagarna får uppleva fjällnatur, vandringsleder och forsränning, berättar arrangören, kapten Börje Sjödin.

HANSEMAN CALÅS

Inlärningskurvan steg brant

Under helgen 23-25 april övade Västmanlands samtliga hv-bataljoner på olika håll i länet. Allt från strid i ort till tagande av objekt och sprängtjänst fanns på programmet.

● Strid i ort övades av 481:a hv-bataljonen som nyttjade det numera nedlagda brukets område i Fagersta. Den gamla anläggningen passar väldigt bra för denna typ av utbildning då det finns många hus med massor av korridorer, rum, trappor och kulvertar att öva framryckning och rensning i. Det finns även höga byggnader för riktigt tuff träning.

Hela bataljonen var tidvis engagerad då bataljonens första kompani agerade B-styrka vid slutprovet. Övningen genomfördes stationsvis fördelat på framryckning längs gata, framryckning i korridor med rensning av rum och framryckning i trappa övergående till rensning av korridor och rum.

Övningsledare var löjtnant Lingman från Västmanlandsgruppen med assistans av kapten Malmeström från S1 och bataljonschef Kjell Persson.

Brant inlärnin

Efter en trevande början steg inlärningskurvan brant och både snabbheten i agerandet liksom stridsparens rätta placering och samarbete blev bättre och bättre.

Lt Lingman påpekade att det är otroligt viktigt att alla förstår sin roll och att alla "talar samma språk". Han poängterade också hur viktigt det är med tecken och fysisk kontakt då det kan vara väldigt svårt att höra kommandon i stridslarmet.

Stabschefen i mellersta militärdistriktet Einar Jonasson bevisade övningen under förmiddagen och delade generöst med sig av sin stora erfarenhet till övningsdeltagarna. Översten ansåg att deltagarna agerade mycket bra och öste beröm över insatserna.

Framryckning längs gata.

Övningen avslutades med rensning av byggnad där dagens kunskaper fick testas i praktiken. Jobbigt, varmt och svettigt som alltid men humöret var på topp.

Resultatet av dagen var mycket gott och ger säkert mersmak för att hålla kunskapen vid liv.

Häftiga strider

Även hos 483:e hvbataljonen var samtliga kompanier inkallade. Här var programmet inriktat mot skyddsvaktsprov och strid vid objekt.

Under lördagen hade stabspersonalen till att börja med utbildning i sina befattningar för att senare övergå till normal stabstjänst med skrivande av beslut i stort och bataljonsorder för kvällen och söndagen.

Samtidigt gjorde kompanierna sina skyddsvaktsprov både teoretiskt och praktiskt. En nyhet i den praktiska delen var agerande

de vid inpassering och vid objekt.

Här ställde insatskompaniet upp med instruktörer och figuranter som verkligen agerade tufft och realistiskt mot hemvärnsmännen. Många ingripanden slutade med handgemäng då "terroristerna" skulle tas om hand.

Under söndag förmiddag fick kompanierna i uppgift att säkra objekt ute i terrängen varvid häftiga strider uppstod. Kalabaliken reddes småningom upp och övningen kunde avslutas med säkrade objekt.

Vid uppställningen efter övningen gav chefen för Västmanlandsgruppen överstelöjtnant Roger Skanser ett synnerligen gott betyg till deltagarna.

Övningsledare var Tommy Karlsson från Västmanlandsgruppen och Patrik Thomé från S1.

Text & foto:
Torsten Wallenius, 4822

Minnesstund för Bertil Liljedahl

● Hela 137 soldater ur 1. hvbataljonen i Blekinge deltog i strids-skjutning på Rinkaby skjutfält vid Åhus. Övningen inleddes med minnesstund för vår så tragiskt bortgångne bataljonshandläggare, kapten Bertil Liljedahl på Blekingegruppen. Samlingen leddes av gruppastor Bengt Sturevik och hans hustru Lena Sturevik.

Roland Svensson,
chef för 1. hvbataljonen

Lokalredaktörer

Södra skånska gruppen

Bo Bengtsson
Skåretvägen 3
260 41 Nyhamnsläge
Tel: 042-34 63 67
070-697 33 53

Skånska dragongruppen

Lennarth Johansson
Nasselblomsvägen 30
290 37 Arkelstorp
Tel: 044-913 49

E-post: lmjoh@swipnet.se

Hallandsgruppen

Roger Bengtsson
Västra vägen 6
302 65 Halmstad
Tel: 035-409 02
070-362 87 27

E-post: r.bengtsson@home.se

Göteborgsgruppen & Älvsborgsgruppen

Lars Brink
Dr Lindhs gata 1
413 25 Göteborg
Tel/fax: 031-82 75 26

E-post: lars.brink@telia.com

Bohus-Dalgruppen

Mats Gillners
Skogsvägen 5
468 32 Vargön
Tel/fax: 0521-22 36 74

Gotlandsgruppen

Jan-Otto Sten
Jungmansgatan 43
621 51 Visby
Tel: 0498-27 92 95
0703-64 22 01

E-post: jan-otto.sten@fbu.se

Norra Smålandsgruppen

Kenneth Wennblom
Klostergatan 25
553 35 Jönköping
Tel: 036-16 82 82
0705-16 82 82

Kronobergsgruppen

Lars-Göran Eriksson
Syrénvägen 10
360 14 Väckelsång
Tel: 0470-352 00,
070-828 09 01

Skaraborgsgruppen

Rolf Larsson
Saleby, Hede,
531 93 Lidköping
Tel: 0510-53 00 33
070-593 91 98

Livgrenadjärgruppen

Per Sjöswärd,
Övra Drättinge
590 41 Rimforsa
Tel: 0494-231 51
070-603 97 82

Aktiv försvarsstrid höjdpunkt på chefskurs

**Blivande insatspluton-
chefer tränade den nya
rörliga försvarsstriden på
medialt välbevakt kurs
i Falun.**

● "Första grupp – säkerhetsstyrka, framryck över punkt 43 till skogen, ta huset. Bevaka och skydda tagen terräng", säger plutonchefen Mikael Gustavsson från Skaraborgsgruppen i inledningen på sin ordergivning.

Mikael och sexton elever från Östersund i norr till Hässleholm i söder går HvSS kurs för insatsplutonchefer och platsen är Falun.

En lastbil skall hämta ammunition. Principen är då att skicka iväg en säkerhetsstyrka 30 minuter i förväg för att säkra objektet. Det går till så att man säkrar och bevakar inkommande vägar och stråk till objektet samt har en optisk bevakning över hela terrängpartiet. Därefter går huvudstyrkan med ett ledningsfordon i täten. Bakom lastbilen ytterligare ett fordon som eskort. Under hela förloppet eftersträvar man radiotystnad för att inte avslöja sig och nyttjar tecken i så stor utsträckning som möjligt.

Dundrade på för media

Dalregementsgruppen hade inbjudit ortens massmedia till övningen. Ett utmärkt tillfälle att föra ut budskapet om att hemvärnet, i likhet med Försvarsmakten i övrigt, ändrar fokus. Journalister från Falu-Kuriren, Dala-Demokraten, SVT 2 och TV 4 fick vara med om en övning i försvar, som avslutades med en skjutning med skarp ammunition. Försvar var ju tidigare en ganska statisk företeelse men nu har tekniken utvecklats. Man kontrollerar först platsen genom att aktivt söka igenom terrängen, därefter upprätta observationsplatser och vägspärrar samt placera ut prickskyttar. Allt detta övades torrt för att som avslutning dundra på med skarp

Att vara väl maskerad är A och O.

FOTO: KJELL ANDERSSON, HVSS

ammunition från olika vapentyper.

Terrorister runt knuten

Under helgen deltog en tropp ur Leksands hemvärn som B-styrka. Troppen agerade som sabotageförband och terrorister. Dessa blev omhändertagna enligt konstens alla regler, lagar och förordningar. Kapten Stefan Pettersson gick igenom juridiken. Det är svårast att hantera situationer i gränsen mellan fred och krig.

Dessutom deltog två insatsplutoner ur Dalarnas hemvärn för att eleverna skulle få öva sig i skarp truppföring. Nu togs alltså ett kliv uppåt i stegringstrappan och man praktiserade transportskydd, eskort, försvar av objekt, försvar och tagande av objekt i stadsmiljö.

Alla nöjda

Man kan lugnt konstatera att alla var väldigt nöjda med skeendet. Instruktörerna över att man lyckats sy ihop en bra övning med flera komponenter och att eleverna höll en hög standard. Eleverna väldigt nöjda med truppens agerande och följsamhet. Den skarpa truppen tyckte att eleverna uppträdde och genomförde verksamheten på ett mycket bra sätt.

Andra inslag i utbildningen var

ytövervakning, eldledning och orderträning i form av muntlig stridsövning. Insatsplutonerna måste behärska ytövervakning. Det sker antingen genom att man upprättar fasta observationsplatser på strategiska platser – som en vägkorsning eller en bro – eller genom rörlig spaning, det vill säga genom att förflytta sig längs ett stråk eller en väg. Det gamla talesättet "utan spaning ingen aning" gäller även i det nya försvaret.

Indirekt eld

I synnerhet insatsförbanden ska kunna leda indirekt eld som eldobservatörer. Det innebär att på enklaste sätt tala om hur elden ligger i förhållande till det mål som bekämpas. Här har hemvärnet en viktig roll.

Övningen fick idel beröm från eleverna, eller som Emil Pantzar från Södermanlandsgruppen sa: "Det här var banne mig det bästa jag gjort i det militära!" Att det blev så bra får vi tacka alla deltagande instruktörer för. De kom från såväl Västmanlandsgruppen, Gävleborgsgruppen, Ligrenadjärggruppen, Jämtlandsgruppen som Dalregementsgruppen.

Huvudman för övningen var HvSS med kurschefen kapten Kjell Andersson.

Text: PG Eklöf,
Dalregementsgruppen

Malins tredje högvakt

● Malin Engberg heter hon och är 39 år. Under sex år medlem av Luftfartsverkets driftvärn, och i den organisationen deltog hon i Östgöta hemvärns högvakter 2002 och 2003. Nu har Malin via SKBR gått in som bilförare i Östgöta hemvärns insatskompani. ("Bättre förekomma än förekommas", säger hon, med anledning av förestående nedläggning av driftvärnet.) Sin tredje högvakt går hon därför nu i höst som soldat i allmänna hemvärnet.

Malin har verkligen fått blodad tand på detta med högvakt. I botten av hennes engagemang inom frivilligförsvaret finns givetvis försvarsviljan, men då det gäller högvakt är det något alldeles speciellt. Man får uppleva Sveriges historia och de med försvaret förknippade traditionerna på mycket nära håll. Vilket upplevs som högtidligt. Redan i samband med första högvakten 2002 visade Malin en tjänstbarhet av sådan klass att Livgrenadjärgruppens egna instruktörer senare lätit henne vara biträdande instruktör för att hjälpa nybörjare tillrätta.

Privat har Malin sambo och tre katter. Arbetar sedan 16 år tillbaka vid Luftfartsverket som handläggare av ärenden som rör flygsäkerhet. Malin är alltså "tjejen som inte gjort lumpen" och hon utgör ett bra exempel på de försvarsvänner med rätta ambitioner och kunskaper som ratas av hemvärnet. Kanske dags att tänka om, om det nu är ett hemvärn militärledningen vill att Sverige skall ha?

Text och foto:
Per Sjöswärd

Malin Engberg behärskar högvaktsceremonin i alla dess detaljer.

Vasa-åkarna bjöds på pyttipanna

Försvarets åkare körde på mellan fem och tolv timmar.

● Drygt 500 deltagare genomförde Försvarmaktsvasan under öppet spår den första mars. Artilleriregementet A9 i Kristinehamn stod för arrangemanget, uppbackade av hemvärn och lottor som serverade i målområdet. Det gick åt 180 kilo pyttipanna, 20 kilo gurka och rödbetor, 16 kilo ägg, 580 festis och 6 kilo kaffe.

Vid starten strax efter klockan

sju var temperaturen nollgradig till skillnad mot söndagens öppet spår då det var tjugofem minusgrader vid start. Förste man i mål tog runt fem timmar på sig medan de sista tappra deltagarna kom i mål efter mer än tolv timmar i spåret. För övrigt kunde man även se Prins Carl Philip i spåret denna dag.

Text: Pia-Lena Jansson

Foto: FM I/F

Smörgåsbord slog i Skaraborg

● Hemvärnsbataljonerna i Skaraborg hade inte riktigt satt sig när nästa sammanslagning genomfördes. Många känner sig lite vilsna men tiderna förändras och med dem organisationen. Mitt i allt detta hade ledningen för Skaraborgsgruppen funnit en annan infallsvinkel med en stort genomförd funktionsdag. Hemvårnare och frivilligorganisationer fick individuellt anmäla sig till ett smörgåsbord av övningar som genomfördes under en dag. Smörgåsbordet hade elva olika dukningar, sjukvård, samband/expedition, överlevnad, bärgning, livsmedel, handgranat, sprängning, skarpskytte, kulspruta, granatgevär och stridsskjutning. Samtlig personal hade fått göra föransmällda varför man kunde ordna rätt antal instruktörer. Dagen gav var och en möjlighet att sätta sig

in i andras uppgifter och bredda sina kunskaper.

Det visade sig att samtliga verksamheter kunde genomföras. Flest deltagare samlade sprängtjänsten där man gick igenom olika typer av laddningar, hur man apterar för att få verkan och få allt att detonera. Handgranatkastarna fick ordentligt känna på att kasta skarpt för att under eftermiddagen delta i en skjutövning med avslutande prisskjutning.

Berömmet för övningen uteblev inte. Deltagarna upplevde både kvalitet i övningen samtidigt som det var en hög aktivitet under hela dagen. Många fick möjlighet att prova något som de inte gjort tidigare. Det var ett högt tempo för att man skulle hinna med även de tillämpade avsnitten. En liknande övning ska hållas i höst.

Rolf Larsson

Samordnad utbildning på Gotland

● Fyra unga kvinnor visade intresse för den stabslottakurs som nu startas på Gotland. Ytterligare två är aktuella, men kunde inte delta den första introduktionskvällen.

Med start i slutet av april genomför nu Gotlands Lottaförbund och Gotlandsgruppen utbildning som delvis samordnas med andra frivilligorganisationer på ön. FMCK och lottorna har gemensam sjukvårdsutbildning och FMCK deltar i stabslottakursen. Ett antal kvällar och helger ägnar nu de nya lottorna åt sin utbildning fram till i december, då en stor stabsovning skall genomföras. Det blir en form av slutövning både för dem och de som genomgår befälsutbildning i stabstjänst. Under våren med bataljonsstaberna och under hösten med kompanistaberna. Dessutom lär lottorna säkert få visa sina färdigheter vid rikshemvärnschefens inspektion av 2. hemvärnsbataljonen i oktober.

Jan-Otto Sten,
Lokalredaktör
Gotland

Polle Öster död

● Förra kårchefen och ordföranden i Hemvärnets Musikkår Eksjö major Per-Olov "Polle" Öster avled den 24 mars. Han blev 78 år. När regementsmusikkårerna avvecklades i början av sjuttioalet tog de två I 12-officerarna Per-Olov Öster och Anton Lundgren 1971 initiativet till bildandet av Hemvärnets musikkår i Eksjö. (Se artikel i Hemvärnet nr 2/2003 sidan 25).

Per-Olov var aktiv musiker från starten 1971 till sommaren 2003, då han som vanligt deltog i vaktparaderna och spelade antingen bastrumma eller cymbaler.

Kenneth Wennblom,
N S G lokalredaktör

Lokalredaktörer

Värmlandsgruppen

Lars-Erik Sundin,
Storsvängen 27,
654 68 Karlstad
Tel: 054-83 14 18
0708-43 73 03

Södertörnsgruppen

Göran Petterson
Björkvägen 7
130 40 Djurhamn
Tel/fax: 08-571 515 87

Livgardesgruppen

Hanseman Calás
Bohusgatan 27
116 67 Stockholm
Tel: 08-644 39 69, 070-768 21 85
E-post: ordmix@telia.com

Livregementets grenadjärgrupp

Johan Fröberg
Livregementets
grenadjärgrupp
Box 2000, 700 02 Örebro
Tel: 019-39 51 00

E-post: johan.froberg@mdm.mil.se

Västmanlandsgruppen

Torsten Wallenius
Släggkastargatan 10
722 41 Västerås
Tel hem: 021-33 37 32
Mobil: 070-310 13 25

Tel arbetet: 021-34 11 55

E-post: torsten.wallenius@bredband.net

Dalregementsgruppen

Hans Lindquist
Hökviken
791 91 Falun
Tel: 023-222 49

Jämtlandsgruppen

Erik Arthur Egevärn
Box 106, 830 01 Hallen
Tel/fax: 0643-301 25,
010-697 63 46

Västerbottensgruppen

Sven-David Sörensen
Mattgränd 90, 906 24 Umeå
Tel: 090-18 19 18 (b), 090-208 09 53 (a),
070-666 50 53.

E-post: sven.sorensen@ersboda.ac

Johannes Björk
Nygatan 5
930 15 Bureå
Tel: 0910-78 11 24
070-607 05 78

Norrbottnensgruppen

Göran Ahlman
Råbäcken 75
961 93 Boden
Tel: 0921-48 30 45
070-669 30 45

Lapplandsjägargruppen Norrbottnens gränsjägargrupp

Sven Kostenius
Rantjärvi 64
957 94 Övertorneå
Tel: 0927-231 50
070-693 43 19

E-post: svenkos@algonet.se

Debattklimatet är bottenfruset

"Det har aldrig fallit vederbörande myndighet in att konstruktiv kritik som regel framförs av dem, som vill slå vakt om försvaret."

Det finns en otrevlig företeelse i dagens svenska samhälle, när det gäller att ge uttryck åt uppfattningar som skiljer sig från vad myndigheter har sanktionerat. Sådana självsvåldigheter tolereras icke. Särskilt gäller den saken i frågor som berör försvaret. Där ska man lydigt rätta in sig i ledet och hålla tyst. Högkvarteret vet nämligen bäst. Den här formen av åsiktsförtvickning infördes på allvar av dåvarande ÖB Owe Wiktorin, som inför FB 2000 lät tillkännage, att efter ett angivet datum fick ingen inom försvarsmakten aktivt verksam öppet uttala kritik mot det framlagda raseringskonceptet. Med andra ord i klartext: munkavle på! Talet om att "demokratin i Sverige har högt i tak" hör numera hemma i sagans värld. Nu är det pösigt förmynderi som gäller.

Någon märkbar förändring i klimatet sedan dess har inte kunnat förmärkas. Den som är mån om sin karriär må antingen (helst) berömma överheten eller också tuga. Det har aldrig fallit vederbörande myndighet in att konstruktiv kritik som regel framförs av dem, som vill slå vakt om försvaret. Deras annorlunda synsätt kanske rentav skulle kunna vara till nytta och vägledning. Förutom att det faktiskt råkar vara en grundlagsfäst rättighet.

Det ligger en mycket stor fara i att rätten till yttrandefrihet spelas ut mot kravet på att vara lojal till varje pris. Det blir då en förevändning att få strypa obehaglig kritik. En tvillingsyster till ett sådant beteende heter intolerans. Ett flagrant exempel på hur det kan gå till erbjuder en uppmärksammande händelse förra året, då ett tiotal högre aktiva officerare – samtliga med anknytning till Kungl. Krigsvetenskapsakademien – understod sig att i en stort uppslagen debattartikel i en rikstäckande daglig tidning framföra en rad kritiska synpunkter under rubriken "Försvarsbeslutet har misslyckats". Inlägget föranledde ingalunda den sakliga debatt, som rimligen hade förväntats – alls icke – utan istället ett verbalt våldsamt utbrott från en vid försvarsdepartementet ackrediterad brigadgeneral. Denne gjorde nämligen en skriftlig hänvändelse till Högkvarteret med ifrågasättande om inte vederbörande skribenter borde avskedas på

grund av bristande lojalitet. Längre bort från det ärliga uppsåtets åsiktsfrihet kan man inte gärna komma.

Tilldragelsen visar hur långt ner i den etiska nerförsbacken man har kommit på ledande militärt håll. Den visar på ett bottenfruset debattklimat. Och den visar på en uppblåst självtillräcklighet hos en företrädare för en myndighet, som har till uppgift att värna om rikets försvar. Ett försvar även för rätten att få yttra sig. Beteendet är ingenting annat än intolerans i sin högsta prydno.

Det finns all anledning att i det här sammanhanget ansluta sig till uppfattningen att försvarsbeslutet år 2000 har misslyckats – kapitalt och ända in i grunden. Vi har i dag en försvarsmakt i långt framskridet eroderingsstillstånd. Alldeles särskilt drabbad är armén. Den allmänna värnplikten i ordets bokstavliga mening är en chimär. En sedan länge etablerad och omsorgsfullt omhuldad organism med landskapsvis djuprotade utbildnings- och mobiliseringsförband är sönderslagen, brutalt och obarmhärtigt (varvid bland annat en biprodukt i form av ett kulturarv – alls icke oviktigt i militärt sammanhang – har gått till spillo). De huvudansvariga för respektive försvarsgren har organiserats bort, truppslagsinspektörerna inom armén likaså. Försvarsområdesstrukturen är upplöst. Praktiskt taget allt territorialförsvar har lagts ner. Fältartilleriets bestånd av pjäser

(haubits 77) för krigsbehovet har skurits ner till i allt 48 eldrör (Finlands armé – med klok framförhållning – har inemot tusen). Ett kvalificerat materielbestånd är till väsentliga delar skrotat (eller bortskänkt till Baltikum) – en kapitalförstörelse utan motstycke.

Ett sifferexempel: att göra sig av med det forna kustartilleriets fasta pjäser kostar bara för en enda tornpjäs mellan fem och sex miljoner kronor. Det skulle (enligt KA-expertis) ta minst femton år att skapa ett försvarssystem liknande det, som nu fallit offer för skärbrännare, ett system som ända in i slutet varit unikt i världen. Att lägga tillfälligtvis outnyttjad materiel i malpåse (som man gör i Norge) tycks vara ett okänt begrepp inom den svenska försvarsledningen. Femton år – hur ser det ut i världen då? Efter den förra stora nedrivningen av svenskt försvar på 1920-talet dröjde det just femton år, innan det var dags igen. Var finns i dag ansvaret hos den talrika kohort av generaler och amiraler, som är sysselsatta inom högkvarteret? Känner man ens till begreppet framförhållning?

"I ett stort Alexanderhugg har 60 procent av armén slaktats utan att en riktig verksamhetsidé" för arméstridskrafterna (eller markstridskrafterna) mot framtiden blivit presenterad" (citater ur Krigsvetenskapsakademiens tidskrift 3/2000). Och nu varslar landets nye ÖB redan om en fortsättning av massakern,

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärnet,
Debatt, 107 85 Stockholm

Illustrationer ur "Maskerad front – handbok i säkerhetstjänst", 1964 års upplaga.

Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se

på det ömkligt lilla som finns kvar. Kapital- och kompetensrasering i skrämmande omfattning har blivit ledmotiv i en verksamhet, som ska syfta till att ge vårt land styrkemässig och förtroendeingivande valuta för försvarsmiljarderna. Så är den bistra och deprimerande sanningen. Och det senaste är att man nu från ansvarigt håll ger sig på den mest försvarspositiva företeelse som finns i vårt land, nämligen hemvärnet. En garant för att den svenska folksjäl, trots all uppfifrån styrd infektion, ännu har kvar något som kallas idealism. I sanning: det här gamla landet är verkligen illa ute.

Och vad finns det då för bärande motiv bakom den exemplariska försvarsraseringen? Jo, det påstås – med visionär övertygelse – av Must-anknuten expertis, att något säkerhetspolitiskt hot mot vårt land inte kommer att föreligga inom överskådlig tid. Några trosvissa talar till och med i termer om 20–30 år. Försvarsmaktens ominriktning baserar sig med andra ord på en hypotetisk förutsägelse, en spekulation som saknar historiskt perspektiv. Kastar man en blick bakåt i tiden finner vi att vårt land flera gånger har upplevt samma internationella avspänning och samma fridsamma situation i sitt närområde, som nu råkar råda. Som exempel kan tas de fyrtio åren mellan Wienkongressen 1815 och utbrottet av Krimkriget 1855. Eller den lika långvariga avspänningstiden i Europa mellan fransk-tyska kriget 1870-1871 och första världskrigets utbrott 1914. Man kan ägna en stilla tanke åt hur det hade gått ifall de försvarsansvariga i vårt land agerat lika brådstörtat och perspektivlöst som vår nutids makthavare, politiska som militära. Eftervärldens dom hade då förvisso blivit välförtjänt skoningslös. Vad beträffar dagens militära ledningsfunktionärer och deras politiska själsfränder får de väl, när den dagen kommer, gemensamt inför en Högre Makt stå till svars för sitt fögderi.

Jan von Konow,
militärhistoriker

Byt allt med dunder och brak

Gustav Lundström skriver i förra utgåvan av tidningen att hemvärnet bör byta namn till infanteriet, något som rent grammatiskt vore som att döpa en flygplats till Flygplats. Självklart går det att göra, även om knappast någon skulle komma på tanken.

Precis som Lars Hallén skriver i samma tidning har hemvärnet i sin nuvarande form spelat ut sin roll, både som namn och som organisation. Därför borde modet funnits att, i samband med den stora och i mitt tycke positiva organisationsförändring som genomförts i vinter, även byta namn till det enda vettiga förslag jag hört hittills, nämligen Nationalgardet. Där har du ett riktigt namn, Gustav, som fungerar grammatiskt såväl som enligt traditionerna. Samt – inte minst viktigt – som även fungerar rekryterande på de unga soldater Lars så korrekt beskriver.

Alla erfarna marknadsförare vet att man ska ha respekt för och lära sig av det förgångna. Men också att när man väl genomför en större förändring ska det märkas. Huvudbonad, förbandstecken, logotyp, namn – så mycket som möjligt som kan knytas till förändringstillfället bytes på en gång och med dunder och brak så att det märks även i omvärlden. Annars kan det kvitta, för inte ens inom våra egna led kommer alla att notera att det faktiskt hände något.

Björn Bengtsson
stabsbefäl, 61 insatskompaniledningen,
Kronobergsgruppen

Trestegsmodell kan rädda hemvärnet

"Slopa frivilligtanken eller se åtminstone till att ingångna avtal fullföljs."

Efter försvarsbeslutet 1925 hade vi inte förmåga att försvara landet.

I dag står vi inför samma situation efter en rad fatala försvarsbeslut. En process som lett till att vi numera deltar internationellt men glömt bort att vi också ska kunna försvara oss själva.

Visserligen anses invasion av Sverige icke trolig inom 10–20 år men hotet från terrorism har istället ökat. Vad har vi då att agera med i ett sådant läge?

Polisen, då det gäller civila mål. Titta då på antalet tillgängliga poliser och bedöm om det är möjligt.

Då det gäller militära mål finns GU-förbanden under en del av året och hemvärnet under hela. Hemvärnet ingår i nationella skyddsstyrkorna, vilket innebär att vi ska ersätta de lokalförsvarsförband som skrotats. Är detta realistiskt? Naturligtvis inte. Man kan försöka utforma vilka taktiska målsättningar man vill och hänge sig åt visioner men verkligheten är en helt annan. I en organisation där endast drygt 40 procent fullgör sin ringa tid måste man anpassa sig till verkligheten.

Hur kan detta göras? Lämpligen genom att indela hemvärnets roll i tre skeden vilka förvisso kan flyta in i varandra.

Fred. Stöd till samhället vid större katastrofer.

Kris. Ytövervakning, skydda/bevaka och kanske försvara militära och även civila skyddsobjekt. Detta kräver en lagändring för att använda militär trupp vid civila objekt.

Krig. Samma uppgifter som i kris samt förbindelseförstöring i begränsad omfattning och stöd i olika former till insatsförband.

Detta är uppgifter som hemvärnet kan lösa. För mer kvalificerade uppgifter krävs mer tid för utbildning och dessa bör

överlätas till insatsplutoner och insatskompanier.

Hemvärnet har minskat i numerär på grund av att färre värnpliktiga utbildas och allt tal om att krigsriskens försvann. Den uppmärksamhet som hemvärnet hittills fått inför stundande försvarsbeslut visar inte heller på någon hög prioritering.

En annan allvarlig sak är det dåliga deltagandet. Ingångna avtal om att fullgöra tid respekteras icke. Bataljons- och kompaniledningar sliter ut sig på att hålla reda på nollor och timeoutare. Kanske är det hög tid att skrota frivilligtanken och anta en pliktmodell.

Mitt förslag är att koppla hemvärnet till hemorten. Ge vettiga uppgifter. Saluför hemvärnet enligt trestegsmodellen. Slopa frivilligtanken eller se åtminstone till att ingångna avtal fullföljs. Satsa på insatsplutonerna och höj ersättningen för dem som fullgör sina avtal.

Övriga flyttas över i en särskild organisation och behåller endast uniform, hjälm och skyddsmask. Dessa utgör en resurs vid stöd till civila samhället i fredstid och kan om läget kräver tas in och utbildas för att ingå i krigsförbandet.

Detta ger en organisation som kan samverka med andra myndigheter och lösa uppgifter i alla skeden och gör att hemvärnets roll ter sig klarare och mer lättbegriplig.

Kjell Blom,
ställföreträdande
bataljonschef G67

Högre i tak i Försvarsmaktens toppskikt

"Förhoppningsvis leder debatten till att vi på sikt åter kan skapa en försvarsmakt som kan hålla ofreden borta från vårt land."

De sjutton generaler som i april gjorde ett inlägg i försvarsdebatten har skapat en hel del debatt genom de åsikter de förde fram. Till stor del är deras åsikter realistiska och väl anpassade till den verklighet vi lever i. Generalerna menar att för mycket pengar satsats på att köpa in materiel som inte behövs och att denna materielanskaffning gått ut över styrkan i våra arméförband.

Man tar också upp ett "Securum" för försvarsmakten, även detta en sund tanke då det måste vara klokare att låta ingenjörer, politiker och ekonomer sköta teknik, regionalpolitik och budgetar medan militärerna sköter militära frågor.

Inte minst viktigt är att generalerna, som vi tolkar deras inlägg, insett att ett renodlat yrkesförsvar inte är en framkomlig väg för Sverige. Man verkar ha insett att det tidigare talet om det professionella försvarets enastående förträfflighet inte riktigt håller streck, något man ju till och med medger i USA där utredningar visat att yrkessoldaten inte alls var överlägsen den värnpliktige i Vietnamkriget (tidskriften Befäl nr 4, 2003).

Det är också så att vi i dagsläget måste komplettera den allmänna värnplikten med någon form av kontraktsanställning av

färdigutbildade soldater under en period för att vi ska ha en insatsstyrka tillgänglig för de internationella insatser för vilka vi genom politiska beslut bundit oss. Det är dock här som vi på två avgörande punkter har en något annorlunda syn på saken än de sjutton. Generalerna, liksom de tongivande politikerna, tycks anse att vi ska lägga tyngdpunkten i vårt agerande på att lösa internationella uppgifter. Här menar vi att den första och sista uppgiften för Sveriges försvarsmakt alltid ska vara att trygga försvaret av hemlandet. Deltagande i internationella uppgifter för någon form av kollektiv säkerhet inom ramen för bräckliga allianser måste vara en andrahandsuppgift. Det är lätt att ge sig in i utlandsinsatser

men det är svårare att dra sig ur dem om det skulle visa sig att situationen växer sig för obehaglig för politiker och opinion i hemlandet. Krig leder till förluster och det är bara den som försvarar sitt eget land mot en främmande angripare som i längden kan anse sig kunna acceptera stora egna förluster. En främling i någon annans land kommer till slut att vilja åka hem om försvararen inte ger sig. Det var precis det som skedde i både Vietnam och Afghanistan då den politiska makten tog intryck av folkviljan som inte längre insåg nyttan av att offra sina söner och döttrar i någon annans krig.

Vår tolkning är också att man anser att den pliktiga delen av

försvaret ska vara ett komplement till yrkesdelen. Vi anser att det borde vara tvärtom – yrkessoldaterna måste vara ett komplement till folkförsvaret, eftersom vår enda chans att i alla lägen vara beredda att hävda vårt lands integritet är att ha en stark reserv av utbildade människor som kan användas vid ett återtagande om hotbilden i vår omvärld förändrats. Självfallet genererar det system som generalerna skissar upp över tiden ett försvarligt antal soldater som kan användas i ett vässat hemvärn eller territorialarmé. Men det viktiga i detta sammanhang är att inte glömma bort hela folkets känsla av delaktighet i landets försvar, något man bara uppnår genom allmän värnplikt. Historien visar gång på gång att en armé kan besegras men aldrig ett folk, om det vägrar att medge att det är slaget.

Avslutningsvis är det dock glädjande att kunna konstatera att det verkar vara högre i tak i Försvarsmakten inför årets försvarsbeslut än vad som var fallet 2000. Förhoppningsvis leder debatten också till att resultatet denna gång blir bättre och att vi på sikt åter kan skapa en försvarsmakt som kan användas till det den är avsedd för – att hålla ofreden borta från vårt land.

**Anders Karlsson
och Bertil Kantola**

Människan är säkraste sensorn

Nätverksbaserad informationsutrustning är av betydelse vid avvärjningsmanövrar som en stat utför i form av krigshandlingar, för att hindra ockupation eller skadegörelse. Men då måste resurser finnas för att kunna utöva det kraftiga våld som hindrar eller begränsar en angripares möjlighet att uppnå sitt mål. För ett avgörande behövs utbildad personal, vapen, fordon och en fungerande un-

derhållsorganisation i tillräcklig mängd. Finns inte tillräcklig styrka för att avvärja hotet blir det samma sak som att ge gamla damen med rollator bättre glasögon. Hon kan bättre se vilka förövarna är, men hon kan likförbannat inte hindra dem att stjäla hennes handväska.

NBF har blivit det nya modeordet inom hemvärnet och FRO, sedan äventyret med Emma av-

värjts i sista stund. På hög nivå har det i bisatser nämnts om NBF i samband med hemvärnet. Utan tvekan är fortfarande människan den säkraste sensorn på grund av sin flexibilitet och inbyggda "dator" för analys på ort och ställe.

Det förutsätter en tillräcklig numerär och bättre utbud av sambandsutrustning. Ett hemvärn bestående av endast 15000

personer, kan rimligen inte klara av ytövervakande funktioner och samtidigt vara "det lilla men vassare" hemvärnet i form av insatsplutoner. Sak samma gäller teknik för invisning av eld från artilleri och flyg. Gissningen är att sådan utrustning knappast kommer att budgeteras för hemvärnets räkning innan man kommer i ett återtagandeläge.

**Jan Andersson,
FRO Södermanland**

Sverige har gjort sig av med sin territoriella försvarsförmåga

"Vad ska vi ha en försvarsmakt till som inte vill lösa sin fundamentala uppgift?"

"Försvarsmaktens fundamentala uppgift är att i fred förbereda för att i krig försvara riket mot väpnade angrepp som hotar dess frihet och oberoende. Angrepp ska kunna mötas var det än kommer ifrån och hela landet ska kunna försvaras."

Så sent som i 1996 års försvarsbeslut ställdes detta tydliga krav på Försvarsmakten.

Men numera vill Försvarsmakten inte veta av kravet. Försvarsmakten sticker huvudet i sanden.

Grunden för ett militärt försvar överhuvudtaget är förmåga att kunna försvara territoriet och där befintlig befolkning och infrastruktur. Denna grundläggande försvarsförmåga kan tillåtas nedgå i ett gynnsamt säkerhetspolitiskt läge men den måste kunna öka i takt med framtida lägesförändringar. Sverige har betänkligt nog gjort sig av med sin territoriella försvarsförmåga. Det är "inte efterfrågat", är den genomskinliga officiella motiveringen. I själva verket gör försvarsmakten en tveksam dygd av en förment nödvändighet. Det är inte främst en ekonomisk nödvändighet. Den svenska försvarsbudgeten är – i jämförelse med både små och stora europeiska stater – anmärkningsvärt hög. Den är långt mer än dubbelt så stor som Finlands. Nej, orsaken är att det svenska försvarsetablissemangen ansett det nödvändigt att konservera den struktur hos och den avvägning inom försvarsmakten som vuxit fram under det kalla kriget och som i en ond spiral fjärrat försvarsmakten alltmer från förmågan att lösa realistiska försvarsuppgifter, allra mest från den fundamentala försvarsuppgiften.

I 1948 års försvarsbeslut anbefalldes statsmakterna att vi skulle ha ett "försvar utan luckor". Den strategiska expertisen varnade för detta. Sverige har varken förr

eller senare kunnat försvara sig helt ensamt mot en stormakt. Strategi är konsten att bedöma motpartens och våra egna ömsesidiga styrkeförhållanden. Det är lika farligt att underskatta motpartens styrka som att över-skatta den egna. Det var framförallt det sistnämnda misstaget som gjorde att en ond cirkel sattes i gång för femtio år sedan.

Alla försvarsgrenar ansåg sig kunna ge omistliga bidrag till "ett försvar utan luckor". I den försvarsgrensstrid som följde utvecklades – utan strategisk styrning – "ett svenskt stormaktsförsvar i miniatyr". Försvarsförmågan sjönk i takt med att köpkraften minskade. Men myten om "ett försvar utan luckor" övergavs inte. Flygvapnet utgick som segrare i den inbördes dragkampen, inte minst därför att det backades upp av storfinansen. Redan 1958 var flygvapnets budget större än arméns.

1970-talets ÖB Stig Synnergren tvingades medge att det var försvarsindustrin och värnpliktslagen som höll försvarsanslagen uppe, inte strategiska bedömanden om försvarsbehovet. Det inrebar att försvarsmakten i fortsättningen konserverade den obalans som försvarsgrensstri-

derna givit till resultat. Så länge allmän värnpliktsutbildning fanns kvar rädde ytligt sett en viss nominell jämvikt: Enligt försvarsbeslutet 1992 skulle det sålunda finnas 16 brigader och 16 flygdivisioner, 1996 blev siffrorna 13–13. Men år 2000, sedan den allmänna värnpliktsutbildningen definitivt avskaffats, kom de verkliga styrkeförhållandena i dagen: 8 flygdivisioner – 4 brigader. Försvarsbeslutet hösten 2004 ser ut att ge 4–5 flygdivisioner, där emellertid flygplan för dubbelt så många göms undan, men ingen brigad.

Förberedelserna inför höstens försvarsbeslut bekräftar att försvarsetablissemangen inriktar sig på att bevara den penning-slukande men ineffektiva försvarsstrukturen, inte på att reformera denna så att försvarsmakten kan lösa sina fundamentala uppgifter. Inte ens de i högt tonläge prioriterade internationella uppgifterna kan man lösa. När EU preciserar sin kravryggar försvarsminister Leni Björklund tillbaka – hon har plötsligt upptäckt att hon har få soldater. Flygplan i överflöd har hon däremot – men EU betackar sig och föredrar Finlands

från USA inköpta F 18 i stället för vårt för hemmabruk konstruerade JAS-system.

Sverige håller på att bli ett strategiskt vacuum. Det gör landet sårbart för påtryckningar, stödda av relativt enkla militära medel. Men det utgör också en fara för våra grannländer, vilket Finlands president Tarja Halonen nyligen varnat för. Hon gör det i kraft av den strategiska insikt som finns i Finland men som saknas i Sverige. Kommentdören för Finlands försvarsmakt, amiralen Kaskeala, säger att Finland, till skillnad från Sverige, behåller sitt på allmän värnpliktsutbildning baserade territoriella försvar och avvisar drömmen om att "ett nätverksbaserat försvar" löser småstatens problem.

Den svenska armén, som hemvärnet är beroende av, verkar paradoxalt nog nöjd med sakenas tillstånd. I *Insats & Försvar* nr 1 säger arméinspektören Alf Sandqvist, att ÖB – när denne vill halvera den redan tidigare stympade armén – har lyssnat "på arméns argument och tagit hänsyn till dessa". Vad vill armén? Uppenbarligen nöjer den sig med att "bedriva verksamhet" – hur liten den än är bara den har "hög klass". Om markstridskrafterna kan lösa uppgifter, vilka för deras del har både kvantitativ och territoriell innebörd, bekymrar tydligen inte arméns främste företrädare. Om hemvärnet reformeras i dennes anda kommer det att bedriva verksamhet – sannolikt av klass som dess företrädare bedömer som hög – men där det är lättast att bedriva den, inte där hemvärnet behövs. Om hemvärnet gör avkall på sina obestridda strategiska fördelar – yttäckning kombinerad med hög beredskap – gräver det sin egen grav.

Carl Björemann,
fd generallöjtnant

HvSS skapar bättre ledarskap för framtiden

Skolchefen kommenterar Claes-Åke Henricssons uttalande om Hemvärnets stridsskola i nr 1/2004.

I Hemvärnet 1/04 har Claes-Åke Henricsson, bataljonchef i Göteborg, gjort ett par uttalanden som jag som skolchef i allt väsentligt delar, men jag vill gärna utnyttja tillfället att förstärka och utveckla. Claes-Åke Henricsson säger i sin artikel: "HvSS ska vara hemvärnets högskola, men det håller inte med de lärarvakanser man har. Kurserna bör också ses över och aktualiseras så att de stämmer med dagens krav".

Det är helt riktigt att HvSS har besvärande vakanser främst på lärarsidan. Bemanningen är skolans mest prioriterade fråga (förutom utbildning förstas) och något som HvSS ständigt jobbar med i hela linjeorganisationen, men även genom personliga kontakter med enskilda intresserade officerare. Här vill vi på HvSS ha hemvärnsrörelsens hjälp. Du har säkert i din närhet, på MD-gruppen eller på ett utbildningsförband, någon officer som du vet är intresserad av hemvärnet och som du tycker är kompetent och duktig. Varför inte tipsa honom eller henne om tjänstgöring på HvSS? Skolan ger den enskilde officeren möjlighet att utveckla sig själv och genom att utbilda befäl indirekt påverka det framtida hemvärnet. Det framgick med all önskvärd tydlighet från högkvarterets representanter vid bemanningsmötet i våras att bemanningen på HvSS måste lösas. Vid detta möte var samtliga förband inom Försvarsmakten representerade, så jag har gott hopp om att denna fråga snart ska få en lösning.

Den andra frågan gäller utvecklingen av våra kurser som har gått för långsamt på grund av vakansläget. Vi har tvingats

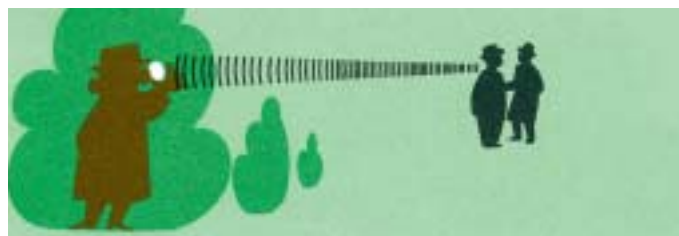
prioritera utbildningen och därmed har utvecklingen och förnyelsearbetet hämmats. Vi bedömer att vi nu är på god väg att utforma kurser som motsvarar de ökande kompetenskrav som ställs på framtidens hemvärnsbefäl. Bataljon- och kompani- chefskurserna har reformerats och genomförs nu på nytt sätt och med nya applex. Vi har infört nya kurser som FUGL, samtalsledare Avlastningssamtal, nya grepp inom stri/und- och säkerhetstjänst. Vi arbetar med kurser för ledningsplutonchefer och inte minst så har vi har påbörjat implementeringen av utvecklande ledarskap inom hemvärnet. Allt detta sammantaget för att skapa bättre ledare för framtidens hemvärn.

Vad gäller utveckling i övrigt så är försvarsledningen nu positiv till att inrätta en utvecklingsavdelning på skolan, en avdelning där utveckling av stridsteknik/taktik och materiel ska vara kärnverksamhet. Detta är ett viktigt steg för att kunna samordna hemvärnets såväl taktiska som tekniska utveckling med övriga aktörer inom ramen för markstridsfunktionen.

Lars Enlund, skolchef

Homofobi finns även i hemvärnet

Hemvärnet är en viktig garant för att upprätthålla Sveriges grundlagar. I det ligger också rättsuppfattningen om alla människors likaberättigande beträffande ras, religion, kön och sexuell läggning.

I hemvärnet finns på många platser en kvarvarande och dålig tradition med att se ner på, och med olika uttalanden förnedra HBT-personer, alltså homo, bi- och transsexuella personer. Det är inget unikt för försvaret som helhet, då undersökningar visat att försvaret och poliskåren är de organisationer som haft svårast att arbeta bort sådana fördomar. Överföring av attityder från värnpliktstiden finns kvar hos hemvärnsmän med begrepp som "bögväst" och "törs inte tappa tvälen i duschen".

Ett av skälen kan vara uppfattningen att personer med "avvikande" sexuell läggning kunde utgöra en säkerhetsrisk med hänsyn till utpressning eller andra påtryckningar från personer som kände till deras läggning. Sedan länge är det inte sannolikt att en sådan situation kan uppstå, och ska därför inte vara ett skäl för utebliven karriär eller orsak till medarbetarnas förakt.

Aktiva officerare har vittnat

om att de ännu inte vågar "komma ut". De fruktar att om de synliggör sin läggning, kommer det att vara ett hinder för vidare karriär, och störande i relationerna till kollegorna.

Förre ÖB Johan Hederstedt var den förste som på allvar tagit tag i frågan, och har av gaykretsar belönats som "årets hetero". Nuvarande ÖB Håkan Syrén har också med kraft deklarerat sin inställning, genom att behålla kontakten med den organisation som bevakar försvarsanställda HBT-personers rätt, (HoF) och även haft kontakter med HomO i ärendet. Enligt känd statistik, så består Sveriges medborgare av 10 procent HBT-personer. Hemvärnet kan med sin sociala och kulturella mångfald inte vara något undantag. Därför finns det skäl att chefskurser för hemvärnsbefäl också omfattar sådana frågor, och i god tid avisar sådana personer som inte på alla områden respekterar de grundläggande värderingar som lagar och förordningar ger uttryck för.

Dags för rikshemvärnschefen att klargöra hemvärnets inställning i frågan, och att låta ÖB:s inställning vara en norm för all hemvärnspersonal.

Jan Andersson, vit europé, ateist, man och hetero

Rikshemvärnschefen svarar:

Jan, vi är helt överens och hemvärnet ansluter sig till ÖB:s riktlinjer på detta område utan några som helst reservationer. Hemvärnet är öppet för alla och ska inte avvisa någon på grund av sexuell läggning och jag ser mycket positivt på att frågan tas upp i chefsutbildningen. Hemvärnet har möj-

ligen ett något gynnsammare utgångsläge än i övriga försvaret genom att det finns relativt många (15 procent) kvinnor i våra led. I hemvärnet möter vi också en mogenhet och livserfarenhet som bör göra det lättare att umgås med HBT-personer på ett naturligt och fördomsfritt sätt.

Anders Lindström, rikshemvärnschef

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, utblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnnet, ska du i första hand vända dig till din militär-distriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion. Detta gäller alla krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Namn	Ett knepigt korsord att klura på under lata sommardagar.
Adr	Trisslotter till de tio först öppnade rätta lösningarna.
Postnr Postadr	Lösningen vill vi ha senast 20 augusti 2004 .
	Skicka till: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm
	Märk kuvertet "Sommarkryss". Lycka till!